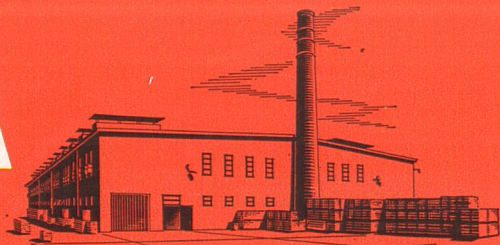

2-3-1962

TEGEL

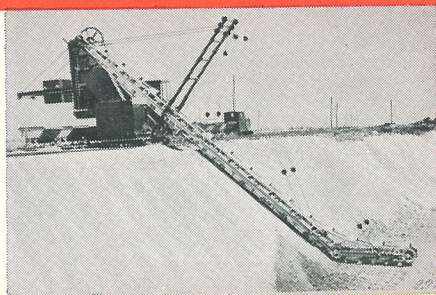
SVEDALA

tegelmaskiner

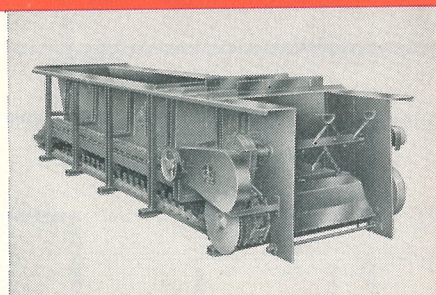
GRÄVNING

Grävmaskin typ QRS 20 A utförd för parallellgrävning. Maskinen är anordnad för eldrift och samtliga funktioner regleras från en central manöverpult. Kapacitet 20—25 m³/h.

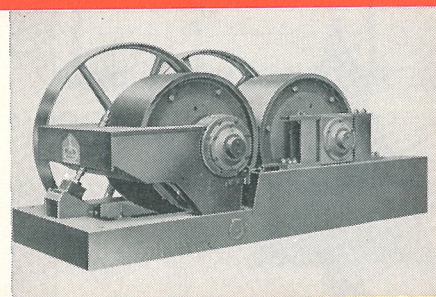
MATNING

Lådmatare med fjärrstyrd, steglös kapacitetsreglering. Förutom att tillförsäkra jämn matning användes lådmataren som buffertlager för obearbetad lera.

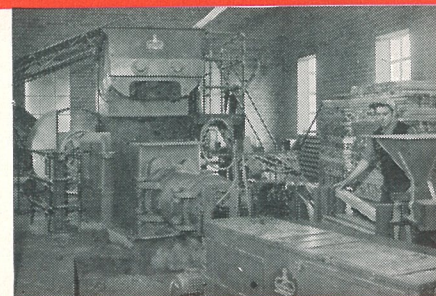
BEARBETNING

Finvalsverk RF 1000/500 RVB, valsstorlek 1000 mm diam. och 500 eller 650 mm längd. Valsaxlarna är lagrade i SKF-rullager. Valsverken är försedda med säkerhetsanordning, som eliminerar risken för överbelastning.

FORMNING

Snäckpress Effektiv 55 för framställning av stora enheter, såsom block, eller för stor produktion av månghålstegel. Kapacitet ca 7000 st/h 25×12×6,5 cm håltegel.

Vårt tillverknings- och försäljningsprogram omfattar modern och arbetsbesparande utrustning för alla avsnitt i tegelframställningen, från grävning av leran till den färdiga produkten. Drag nytta av vår 70-åriga erfarenhet på detta område som ledande företag.

Vidstående bilder visar några exempel på våra maskiner.

AKTIEBOLAGET ÅBJÖRN ANDERSON, SVEDALA

Stockholm

Göteborg

Falköping

Falun

Piteå

TEGELBRUK ANSLUTNA TILL SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Fr=rött fasadtegel, Fg=gult fasadtegel, M=murtegel, R=dräneringsrör, S=spiktegel, T=taktegel

MALMÖHUS LÄN

AB Bara Tegelbruk¹
Bara, tel. Malmö (040) 44 71 84, 44 71 85 Fg, M
Borgeby Tegelbruk¹
Flädie, tel. Lund (0412) 390 04, 391 02 M, R
AB Försökstegelbruket¹
Svedala, tel. Malmö (040) 40 11 40 .. Fr, M, T
Högs Tegelbruk AB¹
Fjellievägen 24 A, Lund, tel. (0412) 212 00, 213 00 [Hög, Löddeköpinge] .. Fg, M
AB Kaniks Tegelfabrik¹
Flädie, tel. Lund (0412) 470 24 ..... Fgr, M
AB Lomma Tegelfabrik¹
Prästbergavägen 41 A, Lomma, tel. Malmö (040) 46 20 02, 46 20 04 ..... Fg, M
Minnesberg Tegelbruks AB¹
Minnesberg, tel. Malmö (040) 48 52 40, 48 52 50, 48 52 55 ..... Fgr, M
Rögle Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg, tel. (042) 207 50 [Rögle] ..... Fg, M
AB Skurups Tegelbruk¹
Skurup, tel. Ystad (0411) 402 86, 406 25 Fgr, M
Strandnäs Tegelbruk
Glumslöv, tel. (0418) 700 50 ..... Fg, M
Tjustorps Tegelbruks AB
Br. Edstrand AB, Malmö, tel. (040) 93 41 00 [Skabersjö] ..... Fg, M
Weberöds Nya Tegelbruks AB¹
Weberöd, tel. (0412) 804 50 ..... Fr, M, R, T
AB Webmarks Tegelintressenter¹
Böringe, tel. (0412) 804 50 ..... Fr, M, R, T
Östra Grevie Tegelbruk AB¹
Östra Grevie, tel. Malmö (040) 48 70 06, 48 73 72 ..... Fgr, M

KRISTIANSTADS LÄN

Cimbrishammns Tegelbruks AB
Simrishamn, tel. (0414) 100 20 ..... Fg, M, R, Tg
Klippans Tegelbruks AB
Storgat. 34, Klippan, tel. (0435) 100 65 Fr, M, R
Ler- & Tegelindustri AB Hercules, Skånes Viby, tel. (044) 280 48 ..... Fr, M, R, T
Ugerups Tegelbruk AB
Baltzargatan 25, Malmö 1, tel. (040) 252 34 [Gärds Köpinge] ..... Fg, M
Önnestads Tegelbruks AB
Skånes Viby, tel. (044) 280 48 [Önnestad] ..... Fr, M

BLEKINGE LÄN

Jannebergs Tegelbruk
Karlshamn, tel. 108 87 ..... M, R

HALLANDS LÄN

AB Fajans Tegelbruk
Box 5, Falkenberg, tel. (0346) 101 17, 102 77 ..... Fr, M, R
Falkenbergs Tegelbruks AB
Tegelbruksvägen 15, Falkenberg, tel. (0346) 100 48 ..... Fr, M, R
Sennans Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg, tel. (042) 207 50 [Sennan] ..... Fr, M
Slottsmöllans Tegelbruk
Halmstad, tel. (035) 180 54 ..... Fr
Tjärby Tegelbruks AB
Genevad, tel. (0430) 700 10 ..... Fr, M, R
Trönninge Tegelbruks AB²
Trönninge, tel. Halmstad (035) 400 06 Fr, M

ÄLVSBOGERS LÄN

AB Forssa Tegelbruk^{2, 3}
Bollebygd, tel. Borås (033) 850 39, 851 40 EVA-block ..... Fr, M, R
AB Gunnilse Tegel²
Gunnilse, tel. Göteborg (031) 70 30 70, 70 30 90 ..... Fr, M, R
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00 [Hulta Tegelbruk, Berghem, tel. (0320) 410 45] ..... Fr, M, R
Lydde Tegelbruk AB^{2, 3}
Kinna, tel. (0320) 100 24 ..... Fr, M, R
AB Nabbensbergs Tegelbruk²
Vänersborg, tel. (0521) 100 05, 100 69 M, R, T

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN

Bohustegel AB
Munkedal, tel. (0524) 210 03 ..... Fr, M
Bokenäs Tegelbruks AB²
Kyrkogatan 4, Göteborg C, tel. (031) 13 13 28 [Bokenäs] ..... M, R, T

KALMAR LÄN

AB Berga Tegelbruk
Larmtorget 5, Kalmar, tel. (0480) 104 52, 112 04 [Högsby] ..... Fr, M, R
Högsby Tegelbruk
Högsby, tel. 111 ..... S

GOTLANDS LÄN

Gotlands nya Tegelbruks AB
Söderväg 10, Box 146, Visby, tel. 154 50 [Havdhem] ..... Fgr, M, R

JONKÖPINGS LÄN

Flisby Tegelbruk
Flisby, tel. Nässjö (0380) 800 03 .... M
Helmershush Tegelbruks AB
Box 21, Värnamo, tel. (0370) 101 90 .. T
Värnamo Tegelbruks AB
Box 85, Värnamo, tel. (0370) 117 00 .. M, R

SKARABORGS LÄN

Almnäs Bruk AB⁴
Hjo, tel. Hjo (0503) 160 07, 160 17 .... Fr, M, R
Annelors Tegelbruk⁴
Fridene, tel. Fröjerod (0502) 310 05 .. Fr, M, R, T
Hälltorps AB⁴
Vinninga, tel. Lidköping (0510) 501 35 M, R
AB Ingelsby-Igelstorps Tegelbruk⁴
Tibro, tel. (0504) 310 46 ..... M, R
Korsberga Tegelbruks AB^{2, 4}
Box 21, Värnamo, tel. (370) 101 90 [Korsberga] ..... M, R, T
Kvänumns Tegelbruks AB⁴
Kvänum, tel. (0512) 920 85 ..... M, R
Mariedals Tegel AB⁴
Lundsbrunn, tel. Skara (0511) 401 08 M, R
Mariesjö Tegelbruk⁴
Drottninggatan 10, Skövde, tel. (0500) 123 28 ..... Fr, M, R
Skara Tegelbruk AB
Skara, tel. (0511) 101 71, 109 50, 121 96 Fr, M, R, T
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00 [Töreboda Tegelbruk, Töreboda, tel. 67] ..... Fr, M, R, T
AB Vara Tegelbruk
Box 93, Vara, tel. Vara (0512) 100 32 M, R

OSTERGÖTLANDS LÄN

Beatelunds Tegelbruk AB
Söderköping, tel. (0121) 100 68, 101 29 Fr, M, R
AB Förenade Tegelbruken
Linköping, tel. Linköping (013) 202 01 [Kallerstads Tegelbruk] ..... Fr, M, R
HTH Industrier AB
Vimmerby, tel. (0492) 120 60 [Hults Tegelbruk, Hycklinge, tel. 9] ..... Fr, M, R, T
Karleby Tegelbruk
Kisa, tel. 118 ..... Fr, M, R, T
AB Ljungs Tegelbruk
Bokhällaregatan 1, Linköping, tel. (013) 202 01 [Ljungsbro] ..... Fr, M, R
Ringarums Tegelbruk
Ringarum, tel. (0121) 300 48 ..... Fr, M, R, T

VÄRMLANDS LÄN

Ranå Tegelbruk
Ransäter, tel. (0552) 300 45 ..... M
AB Säffle Tegelbruk
Säffle, tel. (0533) 101 91, 114 91 ..... Fr, M
Ziegler's Kol & Koks AB
Västra Torggatan 5, Karlstad, tel. (054) 159 80 [Alsters Tegelbruk, Alster] Fr, M, R

ÖREBRO LÄN

Hallsbergstegel AB
Fack 39, Hallsberg, tel. (0582) 101 13 Fr, M
AB Harge Bruk
Jönköping, tel. (036) 187 40 [Hammar, tel. (0583) 700 74] ..... Fr, M

VÄSTMANLANDS LÄN

Arboga Tegelbruk AB
Arboga, tel. (0589) 100 60 ..... M, R, T
AB Heby Tegelverk
Heby, tel. Sala (0224) 307 10 ..... R, T
AB Josefsdals Tegelbruk
Grevturegatan 2, Stockholm, tel. (010) 67 08 40 [Sala] ..... R, T
AB Kanthal⁵
Hallstahammar, tel. (0220) 100 21 [Ralsta Tegelbruk] ..... M, R
Lundqvist & Huddéns Tegel- & Trävaru AB
Kungsgatan 42, Stockholm, tel. (010) 23 38 50 [Vittinge, tel. Sala (0224) 612 70] ..... Fr, M, T

AB Nyby Tegelbruk⁵

Box 93, Enköping, tel. (0171) 302 93 [Tegelbruket Jugansbo], tel. Sala (0224) 520 12 ..... T
Olsson & Rosenlunds AB
Heby. Återförsäljare på alla betydande orter ..... M, R, T
AB Orresta Tegelbruk
Orresta, tel. Enköping (0171) 431 70 R
Sala Tegelbruks AB⁵
Hyttvägen 1, Sala, tel. (0224) 131 60 Fr, M
Sevalla Tegelbruk
Hedensberg, tel. Västerås (021) 620 39 Fr, M, R
AB Startors Säteri
Heby, tel. Sala (0224) 300 24, 301 70 .. R, T
Vittinge Tegelbruks AB
Vittinge, tel. Sala (0224) 612 80 ..... R, T

SÖDERMANLANDS LÄN

AB P. Janson & Co
Saltängsgatan 15, Norrköping, tel. (011) 291 60 [Tuna Tegelbruk, Enstaberga] ..... M, R
Sundby Tegelbruks AB
V. Trädgårdsgatan 11 A, Stockholm C, tel. (010) 10 72 08, 10 72 23 [Stallarholmen] ..... M
Tegelbruks AB Walla-Katrineholm,⁵
Box 13, Valla, tel. (0150) 600 32, 603 38, 602 18, 603 55 [Valla Tegelbruk, Valla; Sköldinge Tegelbruk, Sköldinge] .... Fr, M, R
Fabr. för arm. tegelskift, Sköldinge, tel. (0157) 502 07

STOCKHOLMS LÄN

Finsta Tegelbruk
Finsta, tel. 120 ..... M, R, T
Sundsviks Bruk AB⁵
Sundsvik, tel. Södertälje (0755) 441 90 Fr, M
Vallentuna Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 240 05 ..... R
Åby Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 243 65, 244 09 M

UPPSALA LÄN

Ahlsta Kvarn & Tegelbruks AB
Örsundsbro, tel. Enköping (0171) 660 26 Fr, M, R
AB Hagaverken
Enköping, tel. (0171) 302 93, 304 51 .. Fr, M
Salsta Tegelbruk
Wattholma, tel. Uppsala (018) 500 42, 500 27 ..... Fg, M
Vaksala-Eke Lervaruindustri
Uppsala, tel. (018) 270 16 ..... S
AB Waksala Tegelbruk
Hjärnegatan 10, Stockholm K, tel. (010) 50 55 33, 50 05 74 [Brillinge, Uppsala, tel. (018) 214 60, 214 62] ..... Fg, M

KOPPARBERGS LÄN

AB Insjöns Tegelbruk
Insjön, tel. (0247) 700 20, 700 22 ..... Fr, M

GÄVLEBORGS LÄN

Hagatröms Tegelbruks AB
Centralplan 5, Gävle, tel. (026) 200 58 [Hagatröms, tel. (026) 973 38] ..... Fr, M
Norrborns Tegelbruk Nya AB
Östermalmsgatan 42, Stockholm Ö, tel. (010) 20 93 17 [Bollnäs, tel. (0278) 201 43] ..... Fr, M
AB Storviks Tegelbruk
Storvik, tel. Storvik (0290) 100 44 .... Fr, M

JÄMTLANDS LÄN

Välbackens Tegelbruk AB
Kyrkgatan 45, Östersund, tel. (063) 113 85, 196 65, 137 55 [Brunflo] ..... Fr, M, R

VÄSTERNORRLANDS LÄN

AB Kolimporten-Laurents
Storgatan 26, Sundsvall 1, tel. (060) 555 60 [Högoms och Nacksta Tegelbruk, Selånger] ..... M
AB Utnäs Tegelbruk
Undrom, tel. Kramfors (0612) 610 53 M

VÄSTERBOTTENS LÄN

Tvärans Tegelbruk
Vännäsby, tel. Vännäs (0935) 102 92, Umeå (090) 113 53 ..... Fr, M

¹ Ensambeförare för Skåne och Blekinge: Tegelcentralen, Fersens väg 16, Malmö, tel. (040) 734 20.

² Försäljning även genom: Göteborgs Tegel AB, Magasinsgatan 3, Göteborg, tel. (031) 17 38 75.

Försäljning även genom:

³ Tegelkontoret, Kungsgatan 50, Borås, tel. (033) 250 55.

⁴ Tegelkontoret, Rådhusgatan 1, Skövde, tel. (0500) 158 73.

⁵ Tegelbrukens Försäljnings AB, Norrlandsg. 11, Sthlm, tel. (010) 23 31 15.

För tidigt inflyttad?

Visst inte. En framsynt kontorsplanerare räknar redan från grunden med Etappmöbler och säkrar därigenom ett rationellt utnyttjande av kontorslokalerna. Möblernas nästan obegränsade kombinations- och kompletteringsmöjligheter underlättar framtida förändringar och möjliggör en individuell utformning av varje arbetsplats. Effektiviteten fordrar också en modern och trivsamt arbetsmiljö med vackra möbler. Allt talar för **ETAPP MÖBLER**

ADDO
kontor runt om i landet

Byggförsök bekräftar: Ekonomisk värmeisolering spar 30% av värmeförbrukningen

PROVHUS I SKÖVDE GER PRAKTISKA BEVIS

Byggnadsmyndigheternas föreskrifter rörande dimensioneringen av värmeisoleringen i våra bostäder har i första hand inriktats på att säkerställa ett godtagbart inomhusklimat. Beräkningsmässigt har man emellertid sedan länge kunnat visa, att den ekonomiskt mest gynnsamma isolertjockleken är avsevärt större än vad som krävs av våra bostadsmyndigheter, men i regel har man inte dragit de fulla praktiska konsekvenserna härav. För att få en praktisk bekräftelse på riktigheten av dessa teorier uppfördes under hösten 1960 i Skövde två provhus, vilka med undantag av värmeisoleringen var identiskt lika. Enligt de teoretiska beräkningarna skulle uppvärmningskostnaderna för det ekonomiskt isolerade huset ligga 30% lägre än för det traditionellt isolerade.

VAD KOSTAR MERISOLERINGEN FÖR VILLABYGGAREN?

En ökning av isolertjockleken till den ekonomiskt optimala nivån medför en högre byggkostnad. Vad denna merkostnad innebär i förhållande till den totala bostadskostnaden belyses av de aktuella provhusen. Här medförde den ekonomiska isoleringen en merkostnad på ca 1.000 kronor jämfört med det traditionellt isolerade huset. Samtidigt kunde dock värmeanläggningen i det välisolerade huset dimensioneras så, att en direkt kostnadsbesparing på ca 400 kronor kunde ernås. Merkostnaden för en ekonomisk isolering blev i själva verket därför endast ca 600 kronor, vilket med gällande bränslepriser amorteras på drygt två år, tack vare bränslebesparingen. Därefter ger den ekonomiska isoleringen en direkt årlig vinst i form av sänkta bränsleutgifter.

EKONOMISK ISOLERING KAN SPARA 400 MILJ. KRONOR

Huvuddelen av vårt lands bränslebehov, som enbart för uppvärmning uppgår till

närmare 1,5 miljard kronor årligen, måste täckas genom import. Att det därför är angeläget, att med alla till buds stående medel försöka reducera bränsleåtgången är väl helt odiskutabelt. En försiktig beräkning visar, att en ekonomisk värmeisolering på längre sikt skulle kunna leda till en besparing av våra importutgifter med inte mindre än 400 milj. kr. årligen.

FÖRBÄTTRAD BOSTADSMILJÖ OCH TRIVSEL

I den aktuella debatten om våra bostäder intar kravet på trivsel och komfort en framskjuten plats. Även här är naturligtvis en ekonomisk dimensionerad värmeisolering av väsentlig betydelse — om än avsevärt svårare att värdera i entydiga siffror. De krav, som vi i dag bör ha rätt att ställa på våra bostäder i fråga om värme- och ljudisolering, understryker dock på ett iögonfallande sätt nödvändigheten av en ordentlig isolering.

PROVHUSENS KONSTRUKTION

De båda provhusen är exakt lika i fråga om konstruktionen — med undantag av isoleringstjockleken — och har praktiskt taget identiskt läge i gles villabebyggelse.

Båda husen är försedda med 2-glasfönster.

MÄTRESULTAT

Mätningarna, som pågick under två perioder — 26 januari — 7 mars resp. 10 mars — 12 april 1961 — utfördes av institutionen för byggnadsteknik vid Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm.

De redovisade mätresultaten hänför sig till vidstående konstruktioner. Självfallet uppnås motsvarande besparing i värmeförbrukningen oberoende av konstruktionstyp under förutsättning att angivna isolertjocklekar bibehålles.

Konstruktionsdata:

	Traditionellt isolerat hus	Ekonomiskt isolerat hus
Yttervägg	2 cm puts 1/2-stens murtegel 6 cm skiva 321 av Rockwool 1/2-st. fasadtegel	2 cm puts 1/2-stens murtegel 14 cm skiva 321 av Rockwool 1/2-st. fasadtegel
Källarbalklag	Lamellparkett 4 cm skiva 321 av Rockwool 16 cm betongplatta	Lamellparkett 10 cm skiva 321 av Rockwool 16 cm betongplatta
Vindsbalklag	2" x 5" takbjälkar 6 cm byggmatta 511 av Rockwool 3/4" råspont 1/8" hård träfiberskiva	2" x 5" takbjälkar 3 cm byggmatta 511 av Rockwool 12 cm filt av Rockwool 3/4" råspont 1/8" hård träfiberskiva

Resultatet av mätningarna framgår av nedanstående tabell:

Försökshus	Uppm. värme-förbr. Mcal	Besparing i %
Traditionell isol.	4.796	
Ekonomisk isol.	3.450	28*

* Avser skillnaden i värmeförluster genom golv, väggar, tak, fönster, dörrar och ventilation. Enbart för golv, väggar och tak blir minskningen av värmeförlusterna ca 50%.

ROCKWOOL

ROCKWOOL AKTIEBOLAGET Huvudkontor i Skövde, tel. 0500/103 50.
Fabriker i Skövde och Gimo · Försäljningskontor i Sundsvall, tel. 060/506 50 Stockholm, tel. 010/34 07 60 · Örebro, tel. 019/13 02 70
Göteborg, tel. 031/19 71 40 · Malmö, tel. 040/759 65.

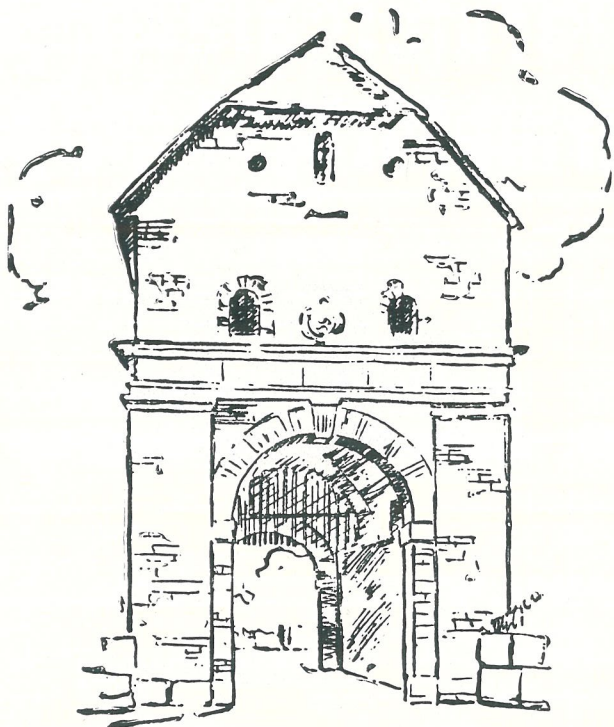
Till ROCKWOOL AKTIEBOLAGET, Isolertekn. avd., SKÖVDE.
Var god sänd mig broschyren "EKONOMISK VÄRMEISOLERING MED ROCKWOOL" med konstruktionsexempel.

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

Norre Port i Halmstad
byggd med Slottsmöllans tegel år 1605

SLOTTSMÖLLANS

FASADTEGEL

står sig genom sekler

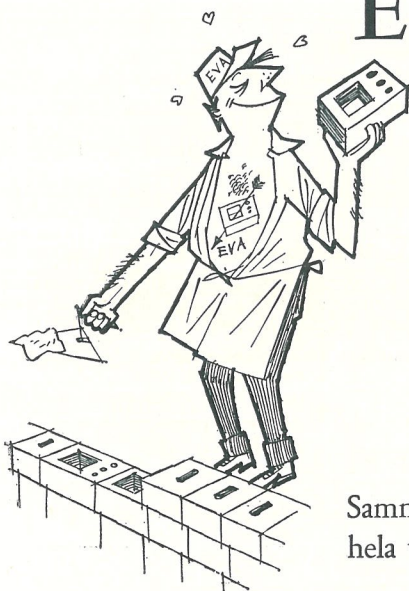
SLOTTSMÖLLANS TEGELBRUK

HALMSTAD

Tel. 035/180 54

Tack och lov för

EVA!

Samma material i
hela väggen med:

Evakueringskanaler av tegelkanalblock

Finnes även för 1-stensvägg (25 cm)

AB FORSSA TEGELBRUK

Bollebygd, tel. Borås (033) 850 39 – 85140

**TAK-
TEGEL**

1- och 2-kupigt
SIS standard och VLT:s
kvalitetsbestämmelser.

LUNDQVIST & HUDDÉNS

tegel av den förnämliga Vittinge-leran
är välkänt sedan många decennier.

Vacker färg och form, högsta kvalitet.

LUNDQVIST & HUDDÉN

Vittinge

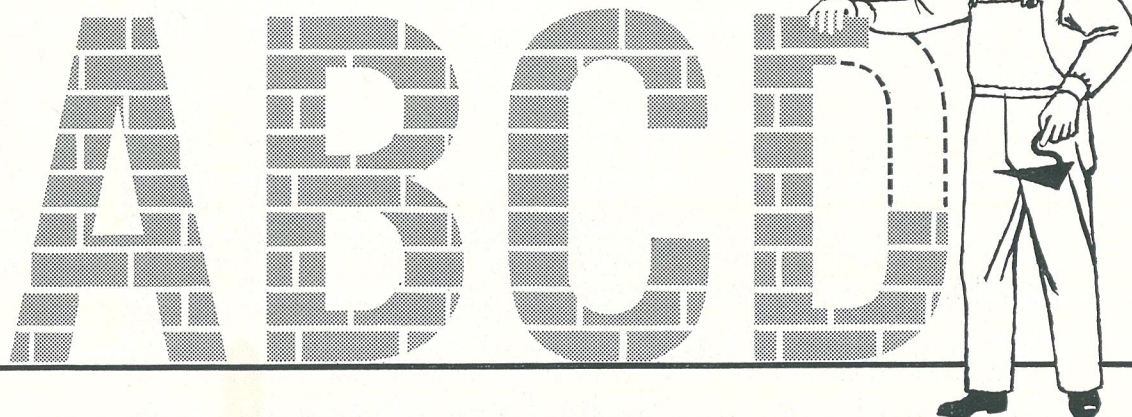
Tel. Sala 0224/612 70

Återförsäljare över hela landet.

att välja rätt bindemedel

— enkelt som

Det finns i dag många olika bruksbindemedel och särbestämmelser för deras användande, vilket gör valet av rätt bindemedel onödigt komplicerat. Därför är tiden mogen för förenkling. Välj bland de färdiga bindemedel som kan användas utan inskränkningar för de olika murbrukskvaliteterna enl. BABS 1960.

Kvalitetsgrupp	Murbruk	Blandning
A	Cementbruk 1:4	1 volymdel BLÅ RAND CEMENT 4 volymdelar sand
B	Kalkcementbruk KC 11/4 (1:1:8)	1 volymdel KC 11 4 volymdelar sand
C	Kalkcementbruk KC 21/4 (2:1:12)	1 volymdel KC 21 4 volymdelar sand
	Murcementbruk 1:4	1 volymdel LIMENT 4 volymdelar sand
D	Kalkbruk 1:5	1 volymdel KRONKALK 5 volymdelar sand
	Kalkcementbruk 21/6 (2:1:18)	1 volymdel KC 21 6 volymdelar sand
	Murcementbruk 1:6	1 volymdel LIMENT 6 volymdelar sand

Vi sänder gärna vår broschyr "Bruksberedning på arbetsplatsen", som innehåller utförliga upplysningar om våra bindemedel.

För södra Sverige:

För mellersta och norra Sverige:

CALCIUM · CEMENTA · KARTA & OAXEN

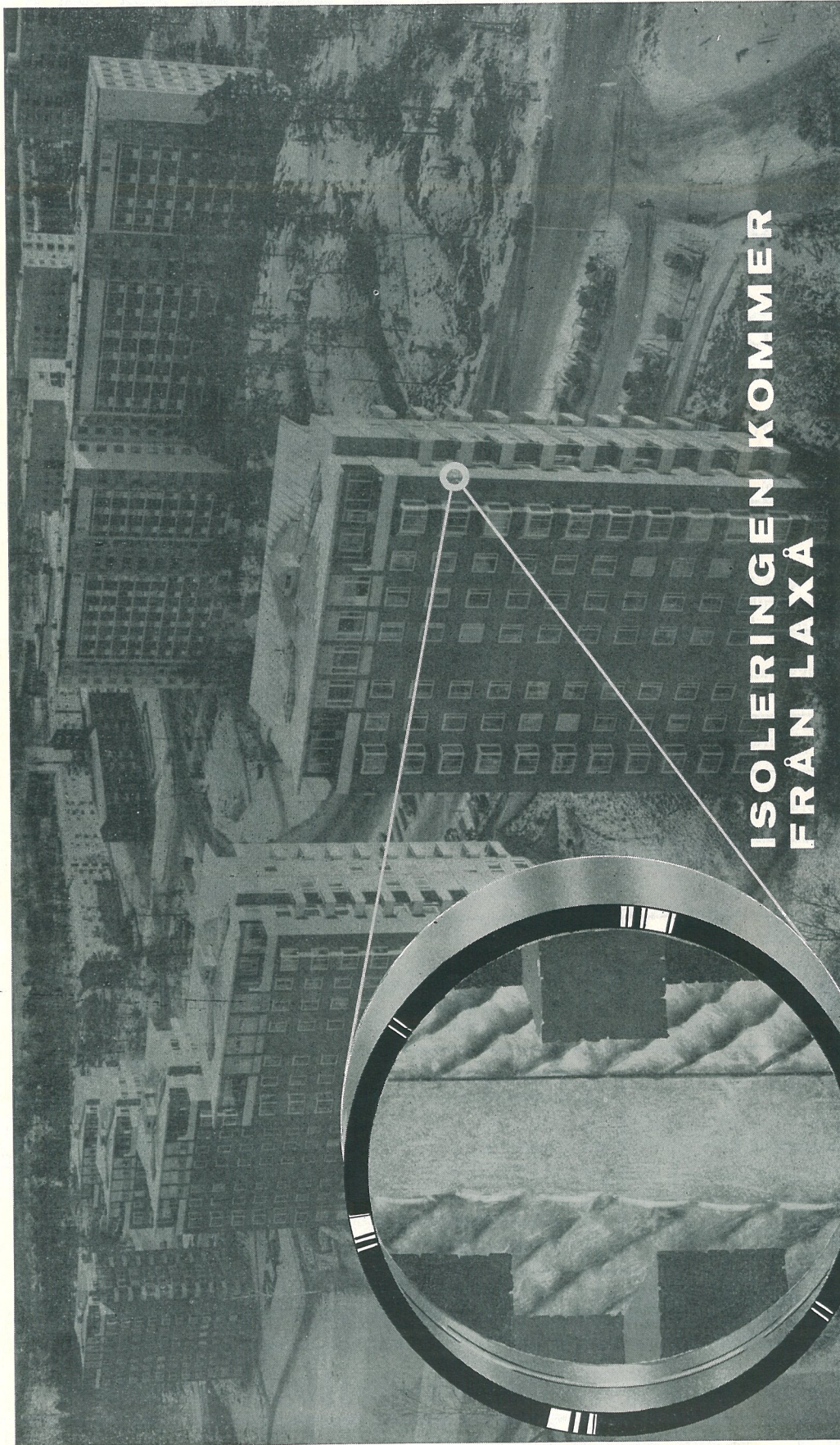
Malmö 1 - Postfach 414 - tel. 040/733 70

Malmö - Stockholm - Göteborg

Stockholm 1 - Box 168 - tel. 010/22 21 40

TEGEL 2-3, 1962 XIII

ISOLERINGEN KOMMER FRÅN LAXÅ

Även i Farsta har man använt Laxå-plattan.

Laxå mineralull har hög isoleringsförmåga, den är elastisk, obrännbar, vattenavvisande, formbeständig och lättarbetad.

LAXÅ-PLATTAN är dessutom skaksäker och styv.

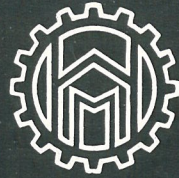
Återförsäljare: Trävaru- o. Byggnadsmaterialaffärer över hela landet.

LAXÅ **BRUK**
TEL. RIKTNR **LAXÅ** 0584/108 80

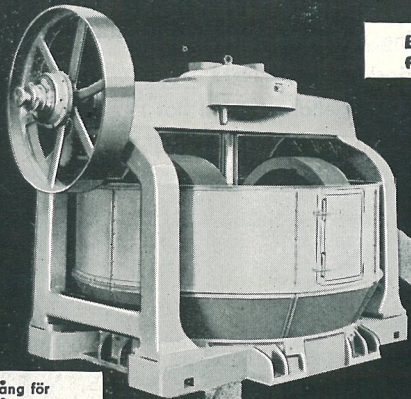
Händle MÜHLACKER

1870 - 1960

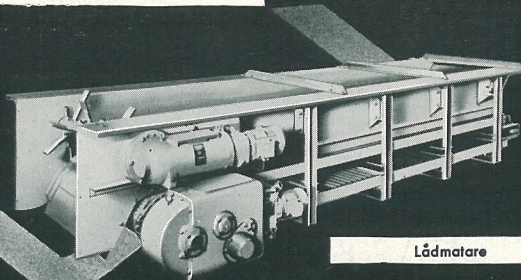

90 JAHRE

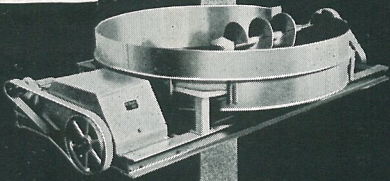
Beprovade konstruktioner
för automatiserad drift

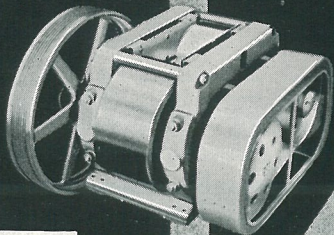
Satskollergång för
torr- och våtmalning

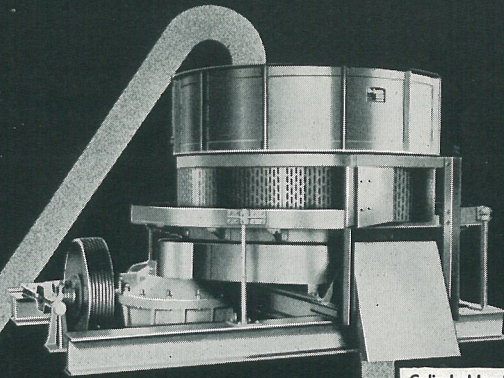
Lådmatare

Skrubblendare

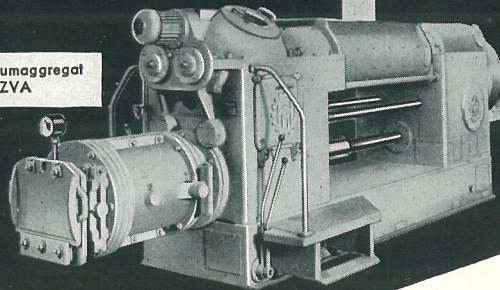

Differentialvalsverk

Cylinderblendare

Vakuumaggregat
typ PZVA

Ur vår tillverkning:

Lådmatare med lamell-
transportör eller gummiband
Cylindermatare
Valskross
Slungkvarn
Stenavskiljande valsverk
Differentialvalsverk
Kollergångar och satskoller-
gångar för våtmalning
Valsslipapparater
Skrubblendare
Cylinderblendare
Dubbelblendare
Kollervalsverk

Utrustning för tvär- eller
längsgrävning i lersumpar
Lersilos
Utmatningsanordning
Universal strykmaskiner "Viktoria"
Vakuumaggregat typ PZUM och PZVA
Tryckmätare med automatisk
fuktreglering
Automatiska avskärningsbord
Hydrauliska torrpressar
Eldrivna efterpressar
Vakuümörpressar med skårapparat

Falstegelpressar
Nocktegelpressar med svängbord
Lamelltransportörer
Lamelltransportörer med
medbringare
Gummibandtransportörer
Stålbåndtransportörer
Kretstransportörer
Flowlink-transportörer
Trehjulingar på gummihjul

➔ Begär våra kataloger!

KARL HÄNDLE & SÖHNE · Keramikmaschinen · Transportanlagen · MÜHLACKER

Generalrepresentant för Danmark och Sverige:

INGENIÖRFIRMAET VIGGO BENDZ, Roskildevejen 519-21 - København-Glostrup - Tel: 01 96 41 22 - Tx: 2985

Representant för Norge: Sivilingeniør **J C FALKENBERG**, Rådhusgatan 30 - Oslo

tegel och tegelkonstruktioner

Den byggnadstekniska utvecklingen har skapat nya områden för användning av tegel. Vänd Er till oss då det gäller upplysningar om tegel och dess användning. Vi ställer till Ert förfogande teknisk expertis av högsta klass, STIF:s byggnadstekniska försöksstation samt tegellaboratoriet hos IVA i Stockholm.

Nybyggnad för Allmänna Sjukhuset i Malmö
Arkitekt SAR Sture Kelfve

AB Bara Tegelbruk
Borgeby Tegelbruk
Börringe Tegelbruk
Flyinge Tegelbruk
AB Försökstegelbruket
Högs Tegelbruk AB
AB Kaniks Tegelfabrik
AB Lomma Tegelfabrik
Minnesberg Tegelbruks AB
Skurups Tegelbruk AB
Weberöds Nya Tegelbruks AB
Östra Grevie Tegelbruk AB

Tegelcentralen

Fersens väg 16, Malmö C, tel. 734 20

TEGEL

ORGAN FÖR SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Redaktionskommitté: Direktör G. Camitz, Sala, Direktör H. Grönkwist, Katrineholm, Direktör K. Wråke, Malmö.
Redaktör och ansv. utgivare: Civilingenjör R. Elgenstierna.
Redaktionssekreterare: Ingenjör J. Nauclér.
Redaktion och expedition: Engelbrektsg. 29, Stockholm Ö.
Tel. 010/10 80 51, 10 76 51.
Återgivande av text och bilder ur Tegel är tillåtet om tidskriftens namn anges.

Tidskriften Tegel utkommer med 6 nummer per år och är organ för Sveriges Tegelindustriförening. Föreningen är denna industris branschorganisation och omfattar ca 125 tegelbruk över hela landet, vilka tillsammans svara för omkring 85 proc. av tegelproduktionen.
Intresserade erhålla tidskriften kostnadsfritt om namn och adress meddelas. Redaktionen är tacksam för anmälningar om eventuella dubbelexpedieringar och adressförändringar.

I detta nummer:

	Sid.
Tegelhus på utställning . . .	19
<i>En variant av typhus EU-98 har byggts på ELMIA-62 i Jönköping</i>	
Ett ord om landsbygdens bostäder	20
<i>Intervju med överdirektör Alrik Örborn vid Statens Forskningsanstalt för Lantmannabyggnader</i>	
Husesyn i tegelhus	21
<i>En rundvandring i tegelindustrins utställningshus</i>	
Byggmästaren har ordet . . .	27
<i>Intervju med ingenjör Carl-Åke Wahlstedt, som byggt utställningsvillan EU-98 på ELMIA-62</i>	
Varför just kanalväggen? . . .	28
<i>En kortfattad redogörelse i text och teckningar om kanalväggens funktion</i>	
Trädgården — en del av huset	30
<i>Hort. stud. C.-J. Svanberg har gjort ett förslag till planering och plantering av trädgården till tegelindustrins utställningsvilla</i>	
Herrljunga kommunalhus . . .	32
<i>Ett exempel på ett vackert och praktiskt tegelbygge</i>	
Tegelbacken	34
<i>Några referat</i>	

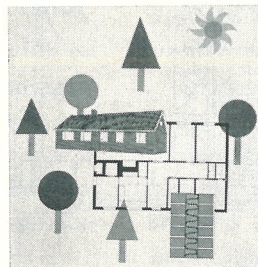
Bygg på erfarenhet

Under hela den tid människosläktet funnits till har man både byggt och bott. Grundbehoven av värme och skydd mot väder och vind har väl ständigt varit desamma, men kraven har ökat. Behovet av utrymme har varierat men håller sig normalt inom vissa gränser. Bakom utformningen av våra bostäder ligger årtusendens erfarenheter av vad vi behöver och trivs med, men bostäderna måste också anpassas efter våra nya tekniska hjälpmedel och den nya livsstil de medför.

Dessa tankar ligger bakom den villa som tegelindustrin visar på lantbruksutställningen i Jönköping. Den är byggd av tegel, ett material vi har djupa kunskaper om och vars användning vi behärskar. Teglet är använt i en konstruktion som är modern, effektiv och rationell.

Planlösningen utgår från ett sätt att bo som vi är vana vid, som rättar sig efter våra behov. Den är anpassad till de speciella förhållanden som betingas av livet på landet och modernt sätt att sköta hushållet. Den är bara ett exempel, med tegel kan man bygga som man själv vill ha det.

Exteriören är modernt enkel. I linjer och proportioner knyter den an till det bästa inom svensk byggnadstradition. Det är en villa som passar in i naturen.

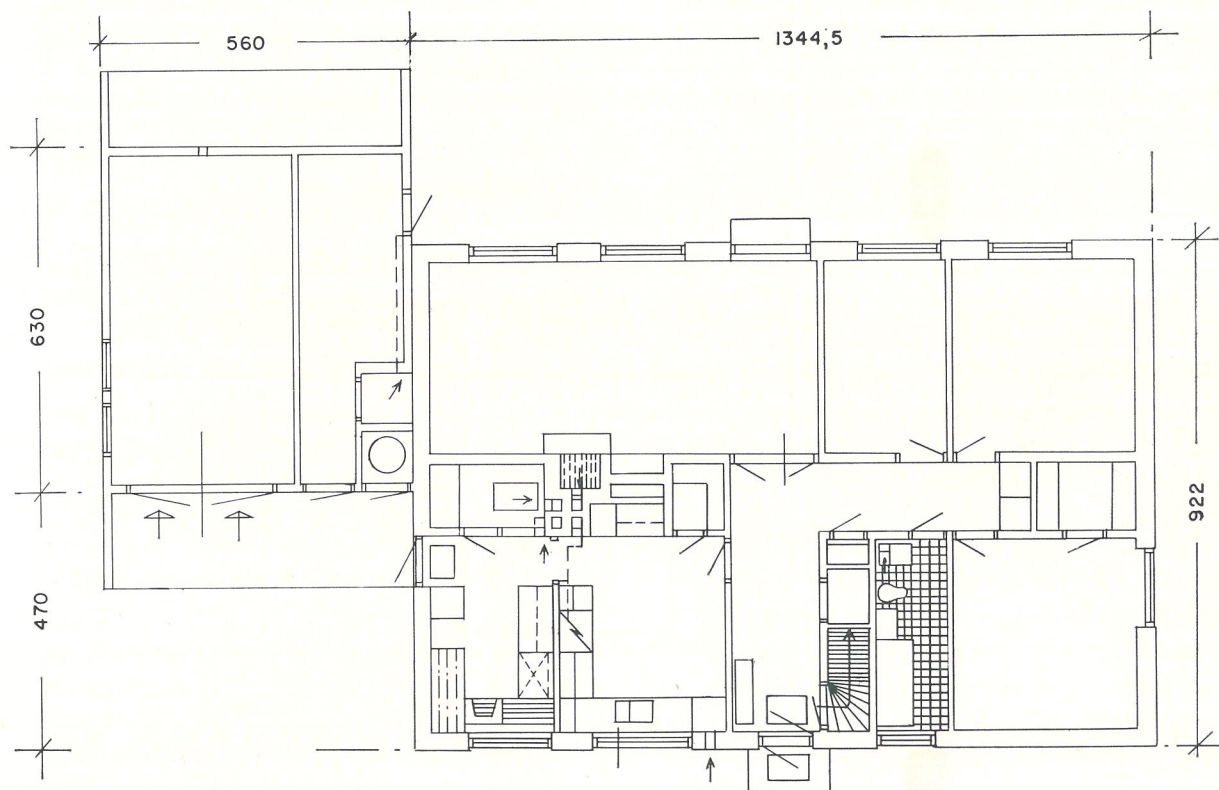
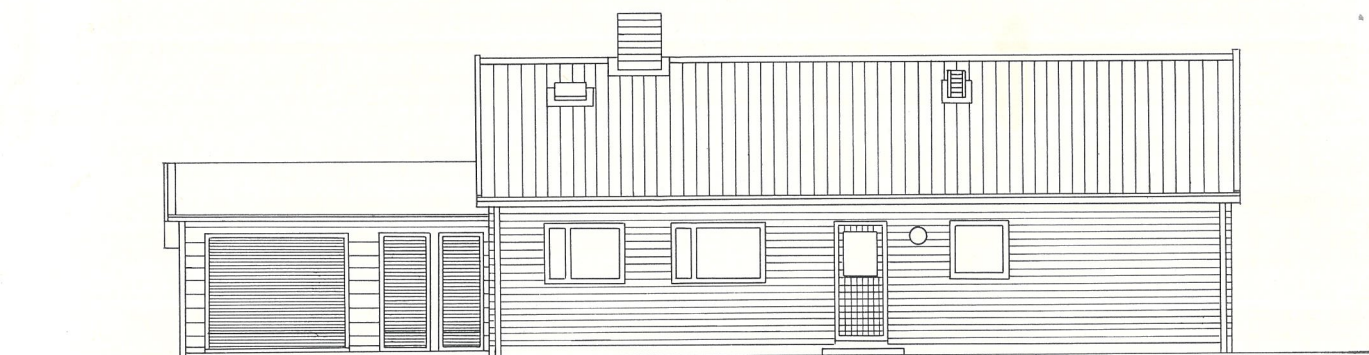
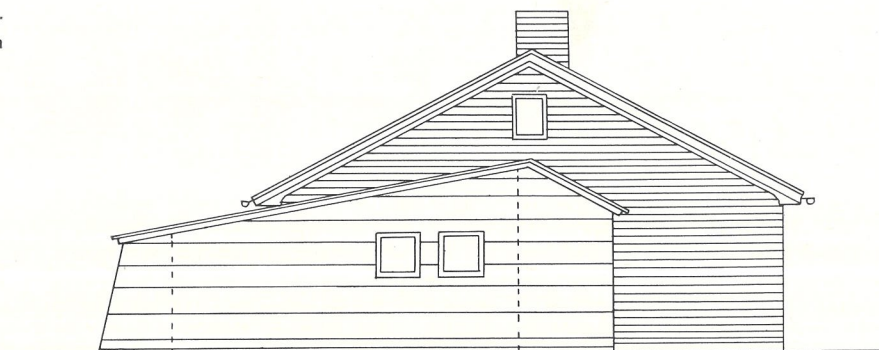

Omslagsbilden knyter an till innehållet i detta nummer, tegelhuset EU-98 som landsbygdsbostad. Omslaget är utfört av J. Nauclér.

ÅRGÅNG 52
NR 2-3 1962

Gavel-, fasad- och planritning över
typhus EU-98 i det utförande som
visas på ELMIA-62.

TEGELHUS PÅ UTSTÄLLNING

En fullt färdig, inredd och möblerad tegelvilla på en färdigplanterad tomt visas på utställningen ELMIA -62. Temat för utställningen är landsbygdens byggnadsproblem, och i anslutning till utställningen har både driftsbyggnader och bostadshus uppförts. Bostadshusen, i form av sex villor, har uppförts i kvarteret Vrån mellan Ekshagsringen och Snöbärsbacken i Jönköping. Efter utställningen kommer husen att säljas till spekulanter ur Jönköpings bostadskö.

Forskningsanstalten för Lantmannabyggnader rådgivare

Utställningens avsikt är att visa hur en villa på landsbygden kan vara planerad för att den skall fungera så bra som möjligt. Det var inte meningen att visa någon bostad speciellt för lantarbetare eller lantbrukare, det finns också många andra kategorier landsbygdsbor. Statens Forskningsanstalt för Lantmannabyggnader granskade ritningarna till tegelindustrins typhus EU 98 och fann att planen lätt kunde anpassas så att den fyller de krav som bör ställas på en landsbygdsbostad. Hustypen ansågs därför lämplig att visas på ELMIA -62.

Tegelkonstruktioner en fördel

Med ledning av Forskningsanstaltens synpunkter gjordes en del smärre ändringar i ritningarna, och det hus som nu visas på ELMIA-62 är uppfört efter dessa modifierade planer. Här har alltså utnyttjats en av fördelarna med tegelkonstruktionen, nämligen att man kan ändra planlösningen utan att den direkta produktionskostnaden ökar om man behåller samma standard.

Tegelhusets konstruktion passar alla villor

Det väsentliga med tegelindustrins typvilla på ELMIA är inte hustypen eller planlösningen, utan konstruktionen. Tegelindustrin vill visa hur man utnyttjar teglet så effektivt som möjligt så att man verkligen kan dra nytta av alla dess fördelar. Utställningsvillans kanalväggskonstruktion kan användas i alla villatyper.

Tegel som byggnadsmaterial har man en mycket lång erfarenhet av, dess beständighet är dokumenterad. Modern forskning har bekräftat att det väl fyller de krav som ställs på ett högvärdigt byggnadsmaterial. Tekniskt sett finns det all anledning att bygga med tegel.

Den dubbla tegelväggen ett resultat av modern byggteknik

Den ekonomiska och byggtekniska utvecklingen har medfört att byggnadsmaterialen måste utnyttjas mycket effektivare än tidigare. Som en följd därav har tegelindustrin bl. a. lanserat den s. k. *kanalväggen*. Den består av två $\frac{1}{2}$ -stens tegelmurar med isolering emellan av plastad mineralull. Man har funnit att det blir en dålig kompromiss om ett enda väggmaterial skall klara en ytterväggs alla funktioner. I kanalväggen har delarna specialiserats på olika uppgifter. Yttermuren skyddar effektivt och är vacker, den hög-effektiva värmeisoleringen sparar värme och den inre muren är bärande och värmemagasinerande.

Kanalväggen är mycket lättmurad, bl. a. tack vare det enkla förbandet i halvstensmurarna.

Kanalväggen bäst utforskad

Kanalväggen är troligen den vetenskapligt mest undersökta väggtyp som finns i landet. En av dem som först intresserade sig för den här i landet i dess moderna utformning är tekn. lic. Lars Erik Nevander. Han har speciellt studerat den från hållfasthets- och fuktsynpunkt, och resultaten av dessa undersökningar har publicerats i tegelindustrins tekniska information. Det har visat sig att väggens hållfasthet är mycket god och att den är mycket okänslig för fukt. Väggens fuktegenskaper har också studerats av civilingenjör M. Gedde-Myrre vid Trondheims Tekniska Högskola. Väggens provades i ett specialbyggt hus i Trondheim, utsatt för de svåraste vindar och slagregn, som den stod emot väl.

Väggens värmeisoleringsförmåga har undersökts av bl. a. tekn. lic. Ingemar Höglund. Hans undersökningar visar inte bara att väggen isolerar väl, utan också att den tack vare sin värmetröghet fördröjer värmeströmmen och ger ett behagligt inomhusklimat.

ETT ORD OM LANDS- BYGDENS BOSTÄDER

Intervju med överdirektör Alrik Örborn.

De villor som visas på Europeiska lantbruks- och industrimässan i Jönköping, ELMIA skall vara förslag till lämpliga bostäder på landsbygden. Idén till detta kommer från överdirektör Alrik Örborn vid Statens Forskningsanstalt för Lantmannabyggnader. Tegel har fått en intervju med den jäktade men fryntlige överdirektören.

Utställningen vill vara ett diskussionsinlägg i debatten om landsbygdens byggnadsproblem, säger överdirektör Örborn. Dels visar vi en del nya driftsbyggnader, som i fråga om konstruktion och planering är resultatet av studier som bedrivits vid Statens Forskningsanstalt för Lantmannabyggnader, dels ha vi inbjudit sex representanter för olika byggsystem att visa bostäder som passar landsbygdens behov. Levnadsförhållandena på landet skiljer sig något från dem i tätorten, och det måste vi ta hänsyn till. På landsbygdens egnahem ställs ungefär samma krav oavsett om de skall vara bostäder för lantarbetare, gårdsägare eller kommunaltjänstemän. En landsbygdsvilla bör ha relativt rymliga förrådsutrymmen, man har i allmänhet större tomter, mer redskap och tar i större utsträckning vara på naturprodukter. Vidare bör den ha två ingångar, och innanför vardagsingången skall det finnas tvättmöjligheter och vara möjligt att ta av sig t. ex. jordiga kläder utan att inredningen skadas eller rengöringen blir arbetsam. Man vill undvika att folk tvättar sig i mjölkkrum e. d. innan de går in i bostadshuset.

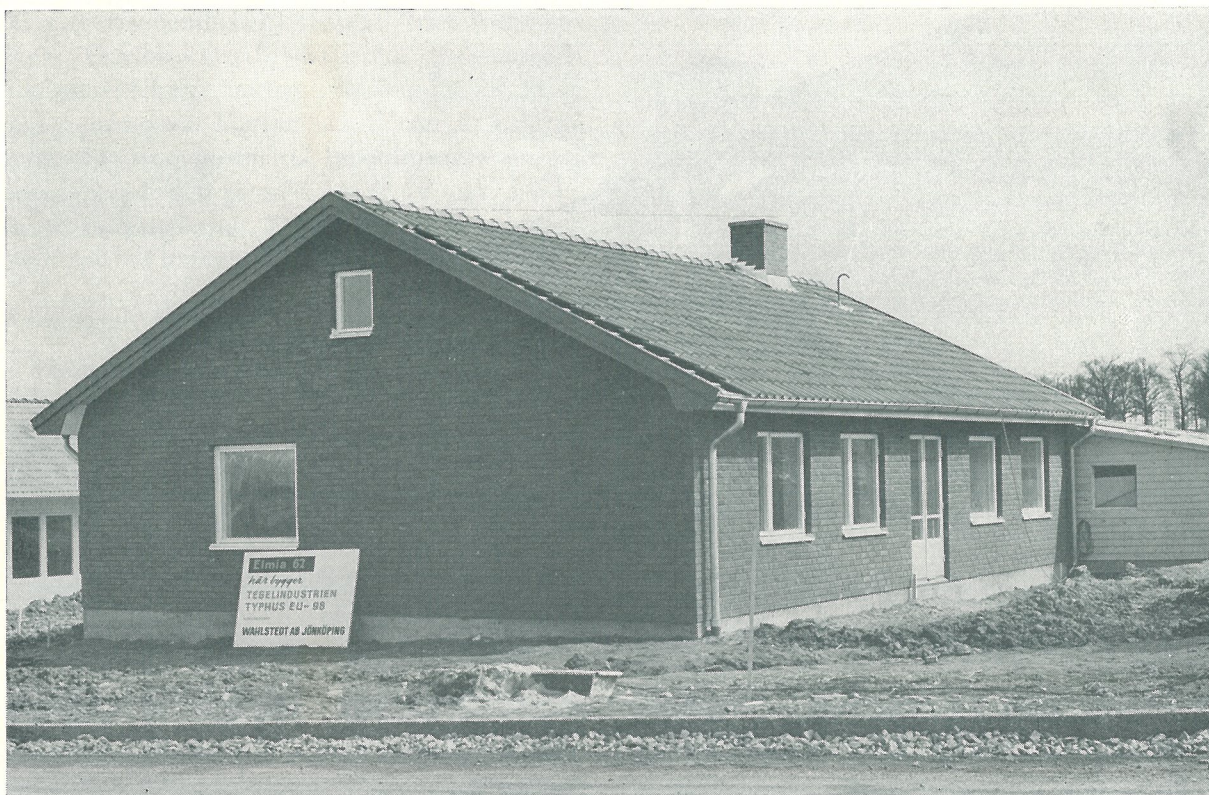
Något som blivit mycket eftersatt på landsbygden är byggnadsvården. Bostadshusen t. ex. repareras ofta inte förrän bristfälligheterna blivit så uppenbara att man är tvingad att göra något åt dem. Då har skadorna blivit så stora att de blir dyrbara och arbetsamma att reparera. Detta beror inte på att man på landsbygden är mindre mån om husen utan snarare på stor arbetsbörda och brist på arbetskraft. Det är därför angeläget att föra fram material och konstruktioner som eliminerar dessa svårigheter.

Beträffande driftsbyggnaderna ligger det i dagens läge något annorlunda till. Lantbrukets ekonomi tvingar fram en specialisering som tidigare varit okänd. Driftsbyggnaderna måste specialuppföras för de ändamål de är avsedda till. Utvecklingen går snabbt, och vi har förmodligen en lång utvecklingsperiod framför oss. Vi måste därför räkna med att driftsbyggnaderna skall kunna amorteras mycket snabbt och att de inte får större livslängd än ca 30 år, i vissa fall kanske kortare. Det gör det i allmänhet ekonomiskt motiverat med lätta konstruktioner med relativt kort livslängd. De skall också kunna utföras av inte allt för kvalificerad arbetskraft, såvida man inte kan beställa husen helt färdiga på platsen. Detta hindrar inte att man på många håll haft en utmärkt nytta av sina stall och ladugårdar av tegel. Man har kunnat riva ut hela inredningen och planera om den, men har kvar de tåliga och underhållsfria tegelmurarna.

Bostadshuset däremot skall i allmänhet bestå. Det blir en kapitalinsats som skall komma även en följande generation till godo. Från den synpunkten är ett tegelhus utmärkt. Förutom de estetiska värdena hos ett tegeltak är det även ekonomiskt. Fasadtegel och taktegel ger låga årskostnader, vilket är utslagsgivande när man bedömer bostadshusets ekonomi. Jag är därför glad över att tegelhuset kommit med på utställningen, och min uppfattning är att det passar väl på landsbygden. Det har också fått en lugn och fin exteriör, som torde kunna smälta in i miljön snart sagt över hela landet.

Det är bara en önskan jag har, och det är att bostäderna skall göras rymligare. Det är alltför vanligt att egnahemsbelånade hus så småningom byggs till. Vi har gjort en undersökning av boendevanorna i landet, och den visar på ett behov av större bostäder än som nu byggs. Utrymmesbehovet blir större ju längre norrut man kommer, där klimatet tvingar fram mer inomhusvistelse, slutar överdirektör Örborn.

HUSESYN I TEGELHUS

Tegelvillan som uppförts i anslutning till ELMIA -62 i Jönköping har vuxit upp mycket snabbt. Vanligtvis tar man ganska god tid på sig när man förbereder och planerar sitt villabygge. Det spelar inte heller så stor roll, om det försenats några dagar av en eller annan orsak.

Här har det gällt att efter en mycket kort planeringstid hinna komma igång med bygget så fort vintern lättat för att ha villan helt färdig och inredd när de första mässbesökarna anländer.

När detta skrivs strax innan TEGEL går i press har man hunnit långt på villan. Utifrån ser den nästan färdig ut så när som på själva tomten, och inuti pågår målningsarbetena.

Fullt färdig och möblerad kommer villan att visa en bostad för en vanlig, kvalitetsmedveten familj. Vi skall gå runt i huset och se lite på hur det är anordnat, men först skall vi säga några ord om husets uppbyggnad.

Variant av typhus

Villan är en variant av tegelindustrins typhus EU-98, skiljer sig från standardhuset främst

därigenom att det fått en fast trappa upp till vindsutrymmet. Trappan har fått ersätta den normalt förekommande extratoaletten och en extra klädkammare. I några avseenden är det också utrustat till en högre standard än vad som anges i normalbeskrivningen.

Bland ändringarna märks också att fönstret i ett sovrum är flyttat från långsidan till gaveln och att ett vindsfönster satts in i varje gavel. Soprummet är flyttat från pannrummet till garaget.

Typhus EU-98 är ritat av arkitekt SAR Yngve Steen.

Ytterväggarna är utförda som kanalväggar med fasadtegel utvändigt och med 10 cm mineralullsisolering emellan. Av innerväggarna är den långsgående mittväggen av 12 cm tegel och de övriga av 7 cm mellanväggsplattor av tegel. Mellanväggsplattorna kommer från Tegelbruks AB Walla-Katrineholm. Tack vare att man genomgående använder tegel i stommen behöver man inte riskera sprickor på grund av ojämn sättning eller krympning. Alla fönster- och dörröppningar är överbyggda med fabriksstillverkade,

På södersidan finns utgång från vardagsrummet till en skyddad uteplats. När tomten är färdigplanerad ligger markytan betydligt närmare teglet.

förspända armerade tegelskift. Dessa har tillverkats av Tegelbruks AB Walla-Katrineholm, elementfabriken i Sköldinge.

Det röda, sandade fasadteglet från Almnäs Bruk AB, Hjo, har levererats av Tegelkontoret

i Skövde, som också levererat murteglet från Annefors. Fogarna är strukna med ett rödbrunt fogbruk, som ger tegelväggen en lugn yta med djup färg.

Yttertaket består av enkupigt, falsat mattgla-

Garaget är utfört som ett kallgarage med golv av hårdjord mark. Det är emellertid mycket lätt att lägga ett isoleringsmaterial mellan reglarna och klä in det med t. ex. gipsskivor. Golvnivån är lagd så att man kan gjuta på ett betonggolv om man så önskar.

serat (permanentbelagt) taktegel från Weberöds Nya Tegelbruks AB, Veberöd. Falstakteglet hindrar effektivt vatten och snö att driva in under pannorna. Fönster och dörrar är utförda enligt SIS standardmått. Innerdörrarna är ga-boonfanerade och ytterdörren är av teak. Fönstren är tvåglasfönster. Fönsterbänkarna består av 3 cm polerad kalksten.

Kortfattad beskrivning av rummen

Såsom villan visas under utställningstiden har den till största delen inretts av HC-Möbler. Meningen är att villan för besökarna skall te sig som ett hem precis såsom det skulle kunna vara i verkligheten.

Som utgångspunkt för möbleringen har man valt att tänka sig villan bebodd av en familj på tre personer, två vuxna och en pojke i skolåldern.

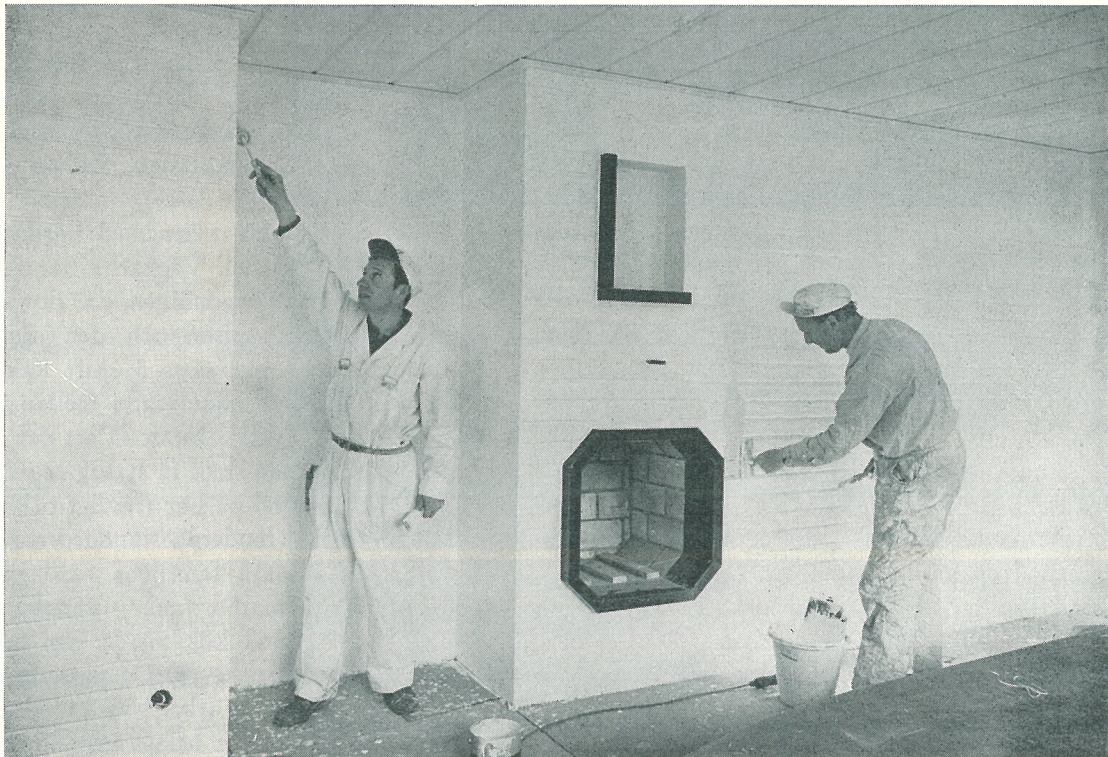
Sovrummen har tak av spårade porösa träfiberplattor. Väggarna är putsade och tapetserade. Golven är belagda med 2 mm linoleummatta.

Det minsta rummet, som ligger intill vardagsrummet, är inrättat som hemkontor. En lantbrukare är ju bokföringsskyldig, och även om man har en annan sysselsättning kan man ha nytta av ett ordentligt utrymme att sköta affärrerna ifrån. Inredningsförslaget, som har utarbetats av AB Addo, är givetvis bara ett alternativ. Behöver man inget kontorsutrymme kan

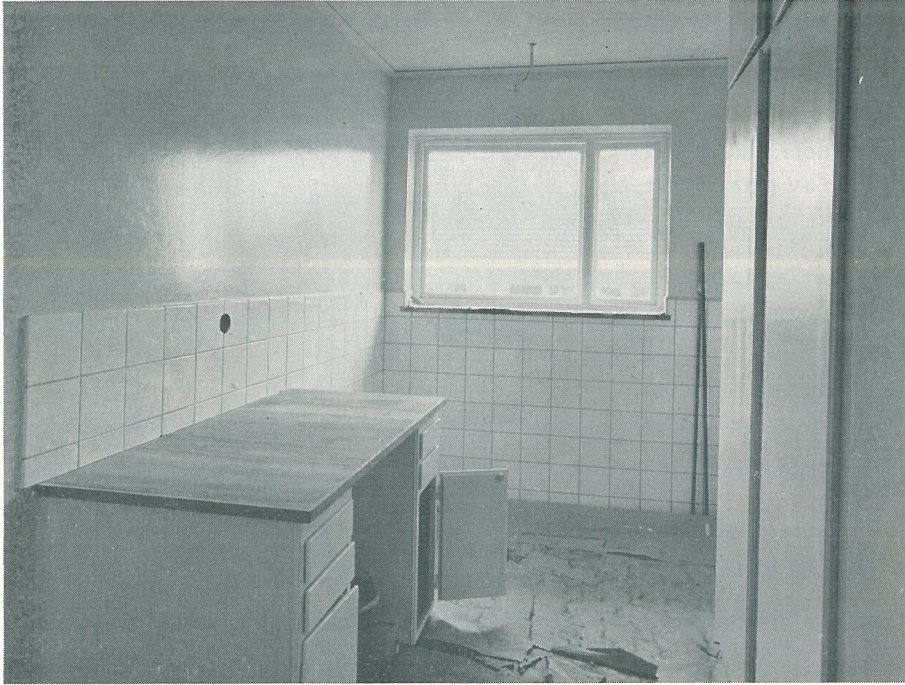

På övre bilden läggs det falsade takteglet ut av snickare Olof Ekefält.

Nedtill syns en interiör från vardagsrummet, den inre långväggen med den öppna spisen i en vacker och ovanlig utformning. Målarna Agne Holm och Göte Karlsson vitmålar den slammade tegelväggen.

Ett ljus och trevligt tvätttrum med rikhaltig kakelklädsel gör arbetet lättare och trevligare för husmor. När bilden togs pågick målningsarbetena, och tvättmaskin m. m. saknades ännu.

man använda rummet som sovrum. Golvet i detta rum är belagt med en plastmatta.

Föräldrasovrummet innehåller naturligtvis två bekväma sängar och ett trevligt toalettbord för frun i huset. Det är också skönt att ha en bekväm sittfåtölj till hands i sovrummet.

Pojkens rum har oömma möbler med rymliga arbetsytor för läsläsning och hobbyverksamhet.

Vardagsrummet har också spårade porösa träfiberskivor i taket. Den inre långväggen med den öppna spisen är slammad så att tegelmurens struktur framträder. Eldstadsplanet är av pole-rad kalksten. Den yttre långväggen är putsad och vitmålad. Kortväggarna är tapetserade. Vardagsrummet är möblerat med tanke på att kunna vara en samlingspunkt för familjen, där man skall kunna trivas i behaglig miljö. Den öppna spisen, som är byggd så att det verkligen går att elda i den är en samlingspunkt, och TV-apparaten med finsk formgivning från Helkama är en annan.

Just med tanke på TV-åldern är rummet inrett med bekväma sittmöbler. Dessutom har det fått en matgrupp, så att man kan sitta och äta trivsamt när goda vänner kommer på besök.

I badrummet är taket klätt med hårda träfiberskivor målade med latexfärg. Väggarna är helt klädda med ljus, blått kakel. Golvet är mo-

saikbelagt i en mörkare blå färg. Badkar, toalettstol, tvättställ och bidé har färger som avpassats till golvet och väggarnas färger. Fönsterbänken är av kakel. Badrummet är inrett i samverkan med Uppsala-Ekeby AB och Ifö-verken. Även den övriga kakelbeklädnaden i huset har valts ut och ställts till förfogande av Uppsala-Ekeby.

Taket i entrén är klätt med fasade träfiberplattor. Väggarna är slätputsade utom väggen bakom hatthyllan fram till köksdörren, där man satt mönstrade kakelplattor. Golvet är belagt med kalksten.

Taket i köket är klätt med hårda träfiberplattor på $\frac{3}{4}$ " panel. Väggarna har filtad puts utom bakom skåpinredningen, där de slätputsats. Vid diskbänken, spisen och den angränsande bänkinredningen har satts 5 skift kakelplattor. Bakom spisen har kakel satts mellan golv och tak. Köket är givetvis inrett så att det uppfyller kraven för att man skall få statliga egnahemslån. Det är ett exempel på hur trevligt och praktiskt det kan bli med moderna standardsnickerier.

I köket är också familjens vardagsmatplats, och ett trevligt matbord står uppdukat i villan.

Tvättstugan med köksentrén har taket klätt med hårda träfiberskivor. De putsade väggarna är filtade, och vid arbetsbänken är väggytan kakelklädd. Golvet är belagt med sintrade plat-

tor. Utrustningen är tänkt att klara normala behov, men man kan naturligtvis välja den detaljutformning man själv önskar.

Pannrumstaket är klätt med gipsplatta, väggarna är putsade och golvet består av stålslipad betong, som strukits med betongfärg två gånger.

I klädkammaren består taket av hårda träfiberskivor, väggarna är slätputsade och golvet har en 2 mm linoleummatta.

Hallen har fasade träfiberplattor i taket, slätputsade väggar och plastmatta på golvet.

Garaget är ett kallgarage med väggarna bestående av ett regelverk på plintar, klätt med liggande fjällpanel. Golvet består av hårdgjort grus. Garaget har vipport.

Tegelindustrins villaservice

För att tillmötesgå önskemål från allmänheten och för att lämna anvisningar om bästa sättet att utnyttja teglet har tegelindustrin organiserat sin villaservice. Den innebär att allmänheten kan för en ringa kostnad få köpa fullständiga ritningar och övriga arbetshandlingar till en villa. F.n. kan man välja mellan två typhus, som har Kungl. bostadsstyrelsens generella godkännande för statliga egnahemsloan, nämligen EU-98 och TM-120. Den senare beteckningen

innebär att det är fråga om ett tvåvåningshus med källare och en bostadsyta om 120 m².

I villaservicen ingår en s. k. byggnadsnämndsritning i skala 1:100 på väv samt kopior av denna, kompletta arbetsritningar även för vvs och el i skala 1:50, en komplett mängdförteckning och en byggnads- och rumsbeskrivning samt anvisningar om hur anbud bör införas.

Entreprenörer och leverantörer

En villa består av en stor mängd olika material och det är många olika arbeten som skall utföras innan den är helt färdig. Detta gäller även tegelindustrins utställningsvilla på ELMIA. Följande entreprenörer och leverantörer har medverkat vid byggandet av tegelvillan i kv. Vran nr 3, Jönköping:

Huvudentreprenör:

Byggnadsfirman Wahlstedt AB, Jönköping.

Värme- och sanitet:

AB E. Westerlund Rörledningsfirma, Jönköping.

El-entreprenör:

AB Bröderna Alséns Elektriska Byrå, Jönköping.

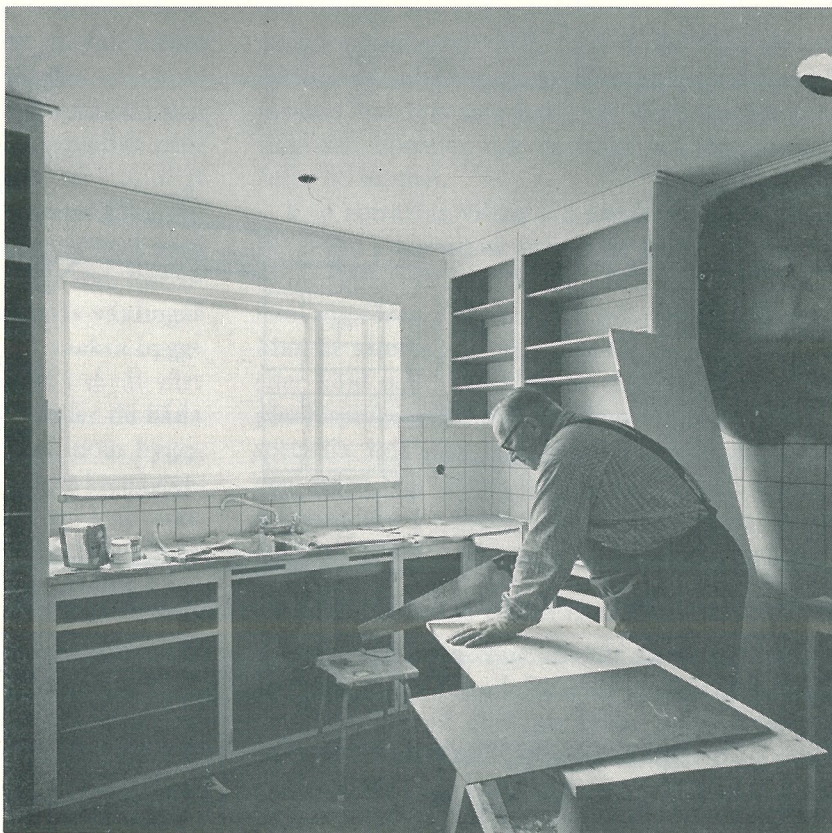
Måleri:

Målerifirman B. G. Hallin & Son, Jönköping.

Glasarbeten:

E. Roséns Glasmästeri AB, Jönköping.

Snickare Simon Axelsson sågar hylor i köket, som med sin rikliga och genomtänkta inredning blir en trivsam arbetsplats.

Plåtarbeten:

Cardells Bleck- & Plåtslageri AB, Jönköping.

Golvbeläggning:

Jönköpings Golvbeläggning, Jönköping.

Mur- och fasadtegel:

Almnäs Bruk AB, Hjo.

Trävaror:

Bankeryds Trä AB, Bankeryd.

Köks- och garderobssnickerier:

AB Ballingslövs Träförädling, Ballingslöv.

Fönstersnickerier:

Bankeryds Trä AB, Bankeryd.

Innerdörrar:

AB Statens Skogsindustrier, Horndal.

Entrédörrar, garageport och förrådsdörrar:

AB John Svenssons Snickerifabrik, Bor.

Vindstrappa:

Bankeryds Trä AB, Bankeryd.

Underhållsfri takpapp:

Evers & Co AB, Hälsingborg.

Taktegel:

Weberöds Nya Tegelbruks AB, Veberöd.

Kakel:

Upsala-Ekeby AB, Ekebybruk.

Sintrade golvplattor:

Höganäs-Billesholms AB, Höganäs.

Fasad- och murtegel:

Almnäs Bruk AB, Hjo, och Annefors Tegelbruk, Fridene, genom Tegelkontoret i Skövde.

Förspända armerade Tegelskift:

Tegelbruks AB Walla-Katrineholm, Valla, elementfabriken i Sköldinge.

Mellanväggsplattor:

Tegelbruks AB Walla-Katrineholm, Valla.

Lamellparkett:

Limhamns Golvindustri AB, Malmö.

Linoleum:

AB Forshaga, Göteborg.

Plastmattor:

Limhamns Golvindustri AB, Malmö.

Beslag:

Berglings Byggnadsvaror AB, Jönköping.

Tapeter:

Noréns Färghandels AB, Jönköping.

Imkåpor:

Evers & Co AB, Hälsingborg.

Sanitetsporlin och golvplattor i badrum:

AB Iföverken, Bromölla.

Stenarbeten:

AB Stenmontering, Huskvarna.

Färger:

Alfort & Cronholm, Stockholm.

Schakt:

Entreprenadfirman Bjursell, Jönköping.

Mineralullsisolering:

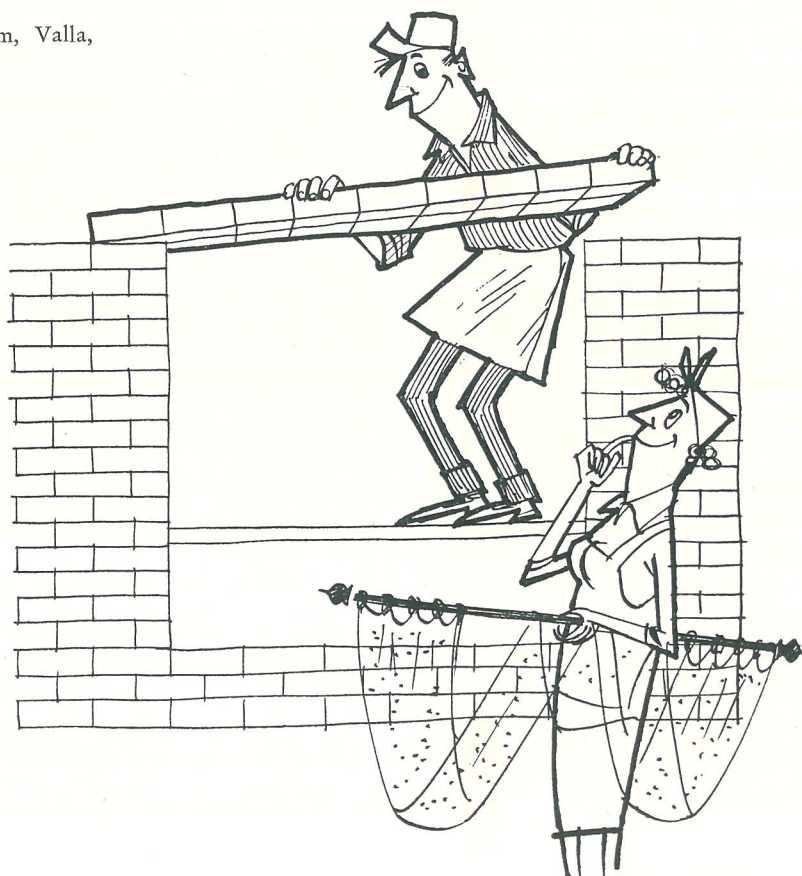
AB Rockwool, Skövde.

Kylskåp:

Lantmännens Centralförening u.p.a., Jönköping.

Spik:

Kockums Järnverks AB, Kallinge.

Kanske frun i huset här är ute lite väl tidigt med gardinerna, men fort går det när man murar med de fabriksillverkade armerade tegelskiften.

BYGGMÄSTAREN HAR ORDET

Tegelhuset som visas på ELMIA -62 har byggts av Byggnadsfirman Wahlstedt AB. Tegel har bitt ingenjör Carl-Åke Wahlstedt ge en kommentar till bygget.

Skall jag svara ärligt på Tegels fråga om anledningen till att jag erbjöd mig bygga tegelhuset på Elmia så beror det på att jag har ett stort intresse för tegel och murning. Intresset i fråga beror på att jag tillhör ett gammalt murarsläkte samt att jag genom min dagliga gärning kommit i kontakt med byggandet och från fall till fall bildat mig en uppfattning om teglets värde.

Teglet (murteglet) är en mycket gammal och från början byggnadstekniskt sett genialisk produkt. Dess format med möjlighet till oändligt antal olika utformningar och mönster, dess möjlighet till variation i såväl ytstruktur som färg samt dess styrka ur såväl hållfasthets som korrosionssynpunkt har medfört — tidernas växlingar till trots — att ett otal gedigna och vackra byggnader uppförts och uppförs av tegel i såväl vårt land som de flesta andra länder. Under de båda senaste årtiondena har utvecklingen inom byggnadsindustrin i vårt land gått snabbare än någonsin tidigare. Detta har medfört att ett otal olika produkter dykt upp. En del har knappast hunnit dyka upp förrän de försvunnit. Andra återigen har kommit för att stanna.

Ett material som stannat och som sannolikt kommer att finnas lång tid ännu är mineralull.

Mineralullen i dubbla tegelskalväggen har visat sig bli en mycket bra vägg.

Vid användandet av fasadtegel i yttre skalmuren erhåller man en underhållsfri vacker

fasad. Den inre väggen kan bestå av antingen 1/2-stens tegel, 14 eller 20 cm 20-tegel beroende på vilken belastning som är för handen.

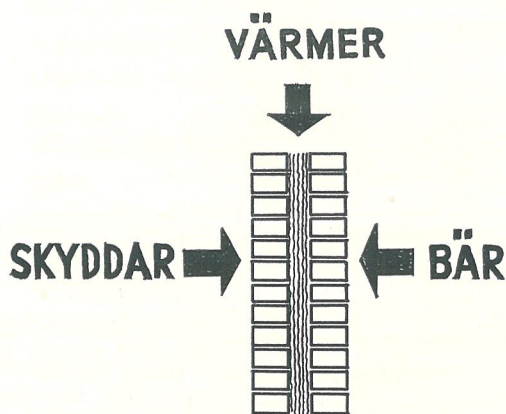
I Vänersborg har vi för därvarande HSB-organisation under de senaste åren uppfört olika bostadshus om tillsammans ca 600 lägenheter enligt skalmurssystemet, varvid det yttre skiktet består av fasadtegel. — Det har visat sig bli mycket bra hus som har rönt såväl beställarens som den boendes och de olika myndigheternas fulla belåtenhet.

Vad beträffar villan vid Elmiautställningen så är denna i huvudsak utformad enligt tegelindustrins typhus EU-98. Beaktas bör att en tegelvilla kan uppföras i en mängd olika utformningar. Man är således varken beroende av bredd, längd eller höjd och inte heller av den ena eller andra planlösningen. En ändring som vidtagits i detta speciella fall som jag tycker är mycket bra är den att vi fått en trappa upp till vinden. Genom trappan har det skapats en bekväm möjlighet till ett stort förråd, sommarrum, lekstuga och barnkammare.

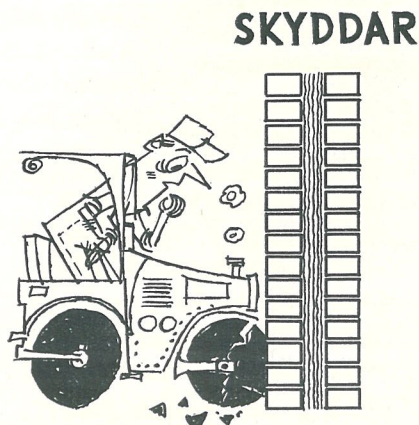
Vi bygger gärna fler sådana här eller liknande hus. De som är intresserade får gärna ta kontakt med oss och vi skall försöka medverka till att tomter ställs till förfogande av myndigheterna och att någon därtill lämplig ordnar med såväl projektering som administration. Till sist — en tegelvilla är en god investering.

VARFÖR JUST KANALVÄGGEN?

Kanalväggen fungerar som ett specialistteam, varje del gör det den är bäst lämpad för.

Fasadtegelväggen klarar verkligen livets hårda törnar — i alla väder.

När man bygger sitt eget hem vill man ha ett så bra hus som möjligt. Man vill känna sig säker på att allting fungerar riktigt och att man slipper oroa sig för en massa besvär och bekymmer i framtiden. Man vill också ha en låg "hyra", dvs. låga årsomkostnader. Det skall vara så billigt som möjligt att värma upp huset, och det skall klara sig med minsta möjliga underhåll.

Bland de viktigaste kraven på villans ytterväggar är att de skall vara vackra, oömma och underhållsfria. De skall skydda mot vädrets angrepp, de skall hålla kvar den goda värmen, de skall bära tak och bjälklag utan att spricka och de skall vara jämna och oömma på insidan och ge gott fäste för tavlor och hyllor.

Det är många och delvis helt olika krav. Det finns inget material som helt fyller dem alla. I en verkligt bra vägg måste man på enklast möjliga sätt kombinera olika material som har de bästa egenskaperna för varje särskild uppgift. Här kommer kanalväggen in i bilden.

Tre delar, tre funktioner

Kanalväggen består av tre delar som har var sin uppgift, som *skyddar*, *värmer* och *bär*.

Finns det något som skyddar bättre än tegel? Det står i tusen år och blir bara vackrare med åren. Kanalväggens fasadtegelmur tål både väder och vind och att man ställer ifrån sig cyklar och redskap mot den. Den kan utföras i de mest skiftande färger genom att man kan välja gult eller rött tegel i olika ton och foga med färgat fogbruk.

Värmeisoleringen sköter mineralullen om. Den ger en verkligt effektiv isolering till en mycket låg kostnad. Visst kan man tänka sig andra material, men f. n. torde mineralullen vara billigast och bäst. Isoleringsmaterialet skall vara okänsligt för fukt, släppa igenom ineluftens diffusionsfukt, vara ellsäkert, billigt och naturligtvis isolera väl. Alla dessa egenskaper har mineralullen.

DÄRFÖR ATT DEN ÄR SÅ RIKTIG!

Tegel är starkt. Den inre tegelmuren i kanalväggen bär bjälklag och tak. Den påverkas mycket litet av värme och fuktförhållanden, så man riskerar inga fula sprickor. I det sammanhanget kan det vara värt att nämna att om man bygger även innerväggarna av tegel minskar man sprickrisken betydligt. När man har samma material i hela stommen, och detta material är tegel, då kan man känna sig trygg för obehagliga överraskningar.

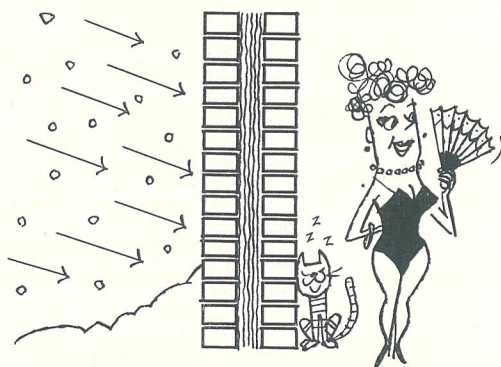
Att ha putsade tegelväggar invändigt som kan tapetseras eller målas är en stor fördel, eftersom väggarna är oömma och går bra att hänga upp tavlor och väggbokhyllor på. Man slipper ifrån skarvar i väggytorna, och tack vare kanalväggens goda värmeisolering och frihet från köldbryggor får man ingen missfärgning av tapeterna vid fogar och dolda spikar.

De skäl för att använda kanalväggen som redan räknats upp är tillräckliga för att man skall förstå hur förnuftig konstruktionen är. Det har emellertid i praktiken visat sig att den har ytterligare några fördelar.

I motsats till en del andra tunna och lätta väggtyper ger kanalväggen ett verkligt gott klimatskydd. Nyligen utförda vetenskapliga undersökningar (se Tegel nr 6/61) visar nämligen att kanalväggen "försenar" värmeströmmarna ut och in. När solen skiner på dagen värmer den upp väggarna, men den värmen tränger inte in förrän på natten. När solen är nere kyls husen normalt av, men det hinner inte inverka på kanalväggshuset förrän på dagen efter. Då lyser solen emellertid in genom fönstren och värmer upp luften, och värmen lagras upp i kanalväggens innerdel.

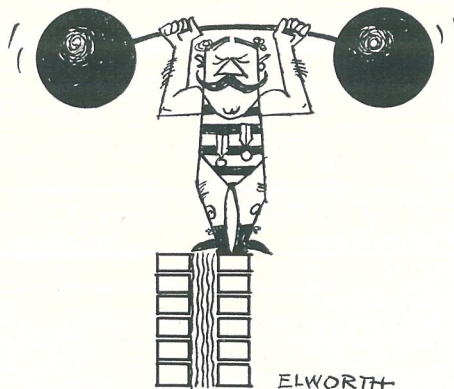
Kanalväggen ger alltså ett mycket behagligt inomhusklimat, det blir aldrig för varmt om dagen och aldrig för kallt om natten. Inomhus-temperaturen är angenämt jämn och villans värmesystem utsätts inte för några större påfrestningar vid hastiga väderleksomslag.

VÄRMER

Av väsentlig betydelse för trivseln är att man har ett varmt och gott inomhusklimat och det garanterar kanalväggen.

BÄR

Väggen skall utan sprickbildningar kunna ta upp alla laster från tak och bjälklag. Kanalväggen klarar det.

TRÄDGÅRDEN, EN DEL AV HUSET

En villa utan trädgård är bara en halv bostad. En genomtänkt och riktig planering och plantering av trädgården skapar möjlighet till ett mera mångsidigt utnyttjande av bostaden. Trädgården skall vara vacker, men den skall kunna ordnas och skötas till en rimlig kostnad och med rimligt besvär. Där spelar så många faktorer in att det kan löna sig att få hjälp av en fackman att lösa problemen.

Ett praktiskt exempel på en tomt som är planerad med hänsyn till huset som ligger på den är tomten till tegelindustrins villa på ELMIA 62. Trädgårdsanläggningen har ritats av hort. stud. C.-J. Svanberg, Alnarp. Detta uppdrag har ingått som en arbetsuppgift i hortonomkursen 1962.

Eftersom byggnadsverksamheten på tomten börjat så kort tid före utställningens öppnande har det inte varit möjligt att förse trädgården med alla de växter som planteringsförslaget upp- tar, men tomten är planerad enligt förslaget och växterna kan sättas dit efter råd och lägenhet.

För Tegels trädgårdsintresserade läsare presenterar här hr Svanberg sitt förslag:

Huset ligger i starkt lutande terräng. För att kunna utnyttja hela tomten effektivt och undvika platskrävande slänter har nivåskillnaderna tagits upp med murar i tomtgränserna.

Trädgården är tänkt som en direkt fortsättning på huset. Rummen med sina olika funktioner har sin motsvarighet i trädgården. Husets planlösning har därför till en viss grad inverkat på trädgårdens utformning.

Uteplatsens läge är ganska given. Huskropparna bildar en solbelyst och vindskyddad vrå, som ligger nära och praktiskt i förhållande till vardagsrummet. Till golv på uteplatsen används blåstrade rektangulära betongplattor. Deras jämna yta gör att bord och stolar står stadigt.

Dessutom passar plattornas strama mönster väl in i den strikta anläggningen. Plattorna inramar även en liten rosengård med gula och röda rosor. Blommornas skarpa färger har fått en lugn bakgrund av Hemlocksgran, vilken även vintertid ger trädgården ett grönt och frodigt utseende.

Platsen för tvättorkning och mattpiskning har fått sin placering sydväst om huset där den inte gör så mycket väsen av sig men ändå ligger centralt.

Bakom garaget har barnen fått sin lekplats. Där kan de känna sig ostörda och under regnskyddet finns en bra vägg att bolla på. Lekplatsen begränsas mot gatan av en tät Tujahäck, som hindrar barnen att springa ut i trafiken.

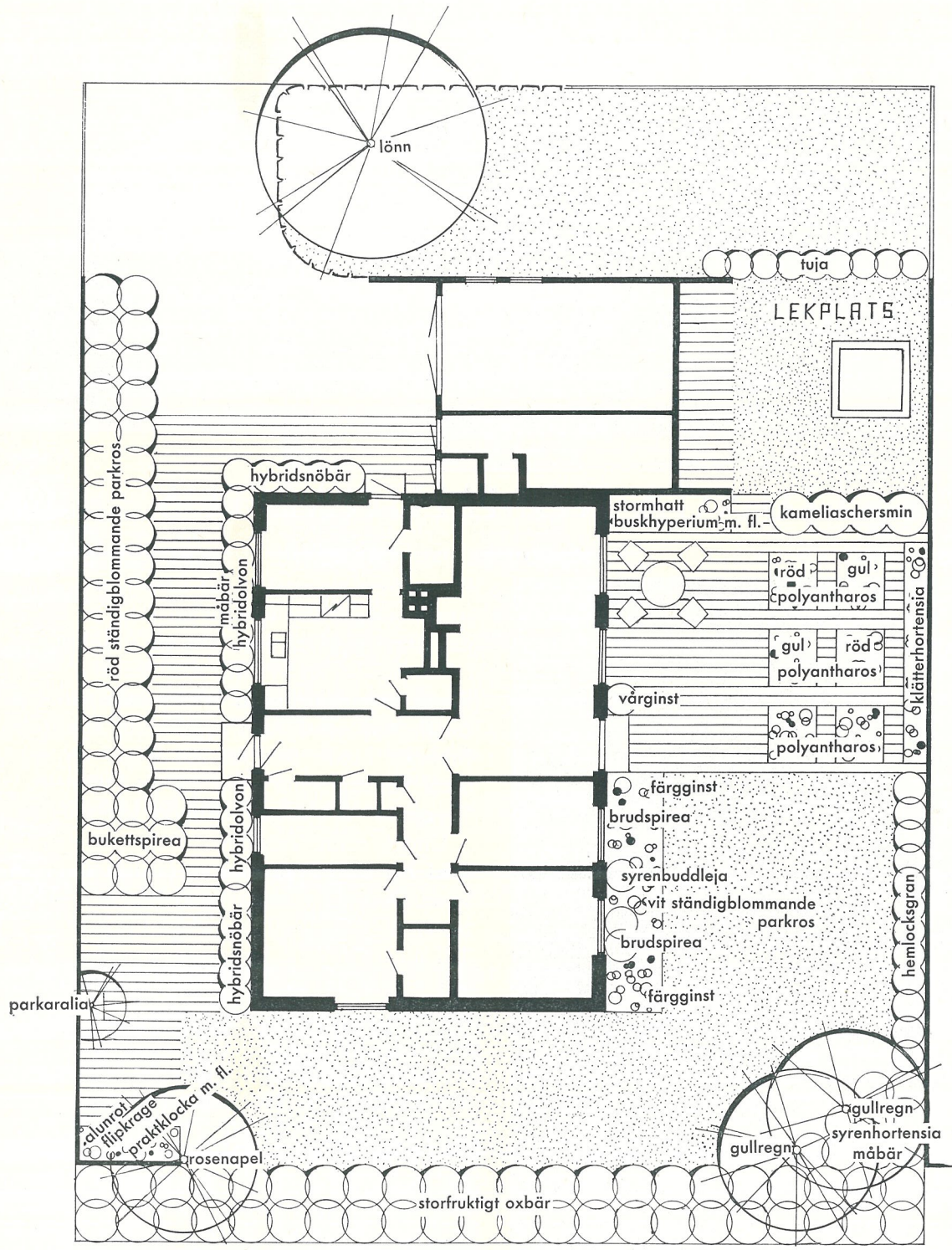
Den återstående delen av trädgården utgörs av obruten gräsmatta. I dess södra hörn har planterats ett par träd, som med tiden genom riklig blomning och vackert bladverk kommer att ge trädgården karaktär.

Som skydd mot insyn har skärmväggar satts upp i östra och västra tomtgränserna.

Entrégården har gjorts inbjudande och välkomnande. En fem meter bred remsa närmast gatan har lämnats helt öppen, dels med tanke på den fria sikten vid garageutfarten, dels för att skapa en enhetlig gatubild. För att mildra känslan av ödlig trafikyta vid garaget har angränsande delar av trädgården gjorts extra lummiga med hjälp av ständigblommade röda parkrosor och vintergrön olvon. Garageinfarten är hårdgjord genom asfaltindränkning.

Trädgårdens planlösning är enkel och strikt. Härigenom framhävs på ett bättre sätt växternas särart och överflödande detaljrikedom. I en enkelt och lugnt utformad trädgård kan skapas de finaste spänningsförhållanden mellan arkitektur och vegetation.

TEGELINDUSTRINS TYPHUS

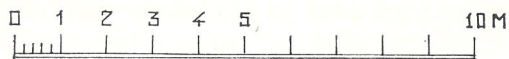
ELMIA 1962 HUS 3

TRÄDGÅRDSFÖRSLAG

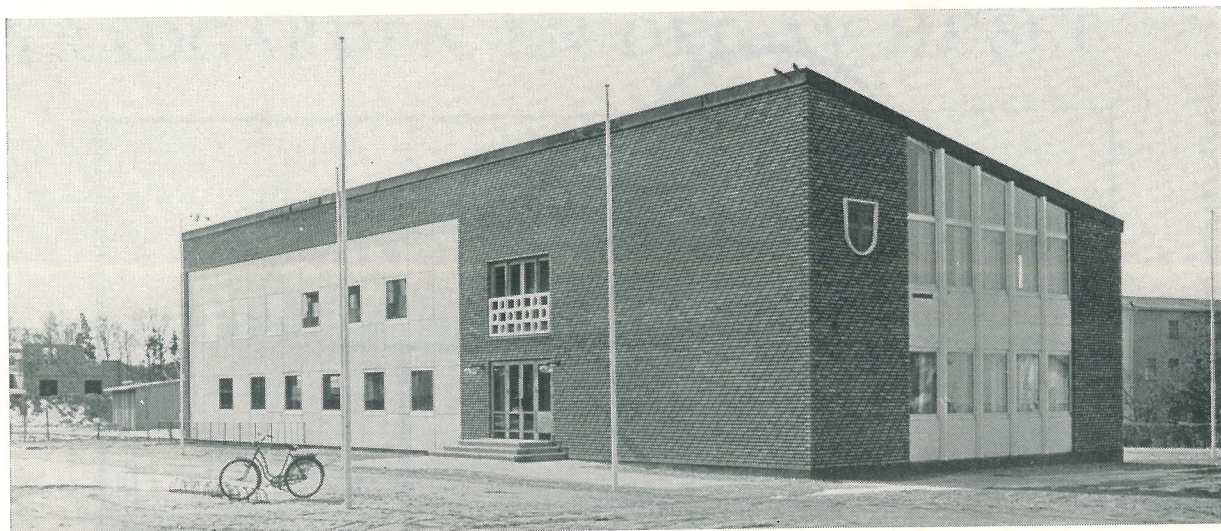
HORTONOMKURSEN

ALNARP DEN 27-4-1962

C-J Svänherg

HERRLJUNGA KOMMUNALHUS

Ett vackert exempel på de kommunala administrationsbyggnader som nu till följd av kommunalreformen växer upp runt om i landet har vi i Herrljunga. En av dem som residerar i Herrljunga kommunalhus är kommunalingenjör Åke Lindh, som också varit byggnadens kontrollant. Ingenjör Lindh berättar för Tegel att man i detta kommunalhus velat på ett rationellt sätt "bygga in" så många funktioner som möjligt.

Under tiden december 1960 till november 1961 har man byggt den nu färdiga etappen av huset. Dess två våningar innehåller brandstation, bibliotek, kommunalkontor och byggnadskontor. Till största delen är byggnaden uppförd av tegel, och vi har använt den s. k. kanalväggen. Den konstruktionen kommer att användas även i den planerade tillbyggnaden.

Arkitekt SAR Göran Erro i Borås har ritat kommunalhuset i Herrljunga. Han kan berätta att nästa etapp av bygget kommer att omfatta den stora fullmäktigesalen, ett bibliotek eftersom det gamla blivit för litet, sjukkassa, mödravårdscentral och andra lokaler för sådana funktioner som den nya storkommunen får ta hand om.

Till tegelfasaderna har jag valt rött hålkälsfasadtegel, som ger en synnerligen vacker effekt genom dess skuggverkan och genom att det ser tunnare ut och framhäver liggfogarna.

Som nämnts av ingenjör Lindh är byggnaden uppförd med kanalväggar med mineralullsisolering och det var därför naturligt att använda rent tegel även på invändiga väggytor. Det ger oss ju en färdigbehandlad väggyta med vacker

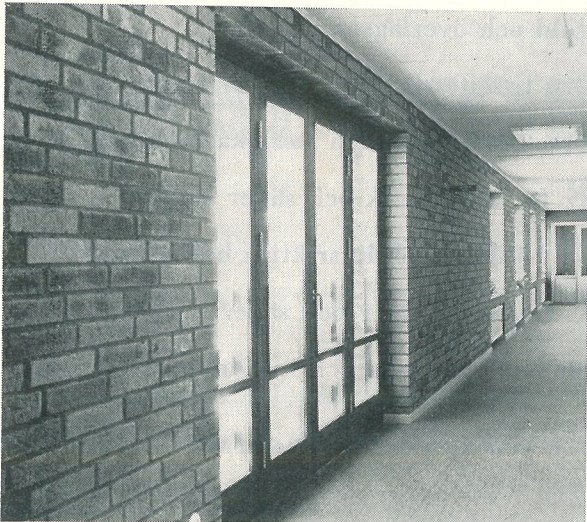
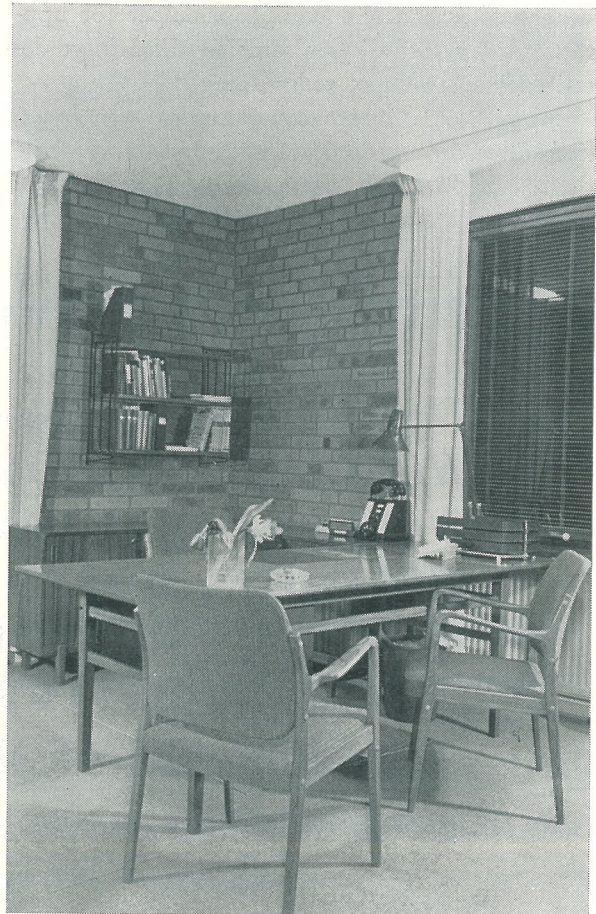

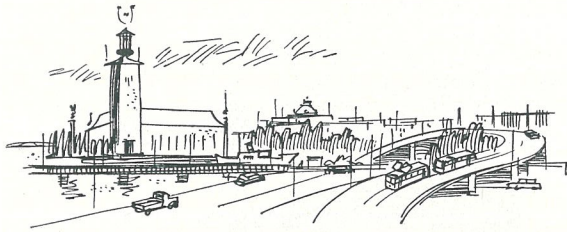
färgnyans till skänks. Även fönsterbänkarna är av tegel, som är lagt som rullskift.

Ett hus skall åldras vackert, det fick jag lära mig redan som barn, och det är också ett av skälen till att jag valt tegel, slutar arkitekt Erro.

Herrljunga kommunalhus har uppförts av Byggnads AB Olof Engård, Alingsås.

Tegelbacken

BYGGFORSKNINGEN

ger alltsomoftast ut rapporter i olika ämnen. Några av de senaste som kan vara av särskilt intresse gäller kostnadsberäkningar inom byggnadsindustrin. Bygghforskningen refererar dem själv på följande sätt:

Tillförlitliga kostnadsberäkningar utgör en av förutsättningarna för all industriell verksamhet. Dessa förutsätter i sin tur en ingående kännedom om det egna företagets kostnadsstruktur och verkliga kostnader, enhetliga principer för upprättande av förkalkyler samt en tillräckligt detaljerad, systematisk redovisning.

Rapport 73 "Kostnadsberäkning inom byggnadsindustrin" redovisar kalkylprinciper, modeller för för- och efterkalkyler samt metoder för kostnadskontroll. Kalkyleringen är upp-

byggd enligt självkostnadsberäkningsmetoden, men även bidragsmetodens användbarhet diskuteras. I konsekvens med konstaterandet att grunden för anbudssumman skall vara en korrekt beräknad självkostnad, har den nu vanliga à-prisberäkningen renodlats, och ett nytt begrepp, à-kostnad, skapats. Användningen av en sådan kostnad i beräkningen ger påtagliga fördelar både från för- och efterkalkylsynpunkt. Principer och kalkylmodeller har utformats i anknytning till den i rapport 74 beskrivna normalkontoplanen.

Rapport 74 "Normalkontoplan för byggnadsindustrin" ger riktlinjer efter vilka företagen kan utforma sin redovisning. I centrum för intresset har byggnadsobjektets kostnads- och intäktsredovisning stått. Kostnadsbokföringen har utformats i anknytning till kostnadsberäkningsprinciper och kalkylmodeller i rapport 73. Kontoindelningen har anpassats till de önskemål i fråga om kalkylering och budgetering som framkommit vid ett omfattande arbete med insamling av kontoplaner, såväl från byggnadsindustrin som från andra branscher.

Arbetsgruppen för enhetliga redovisningsmetoder inom byggnadsindustrin:
Kostnadsberäkning inom byggnadsindustrin. Rapport 73. Stockholm 1962. 85 s. Ill. Kr 14:— (exkl. oms.).
Normalkontoplan för byggnadsindustrin. Rapport 74. Stockholm 1962. 90 s. Ill. Kr 14:— (exkl. oms.).

HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA

HELKAMA — TV för perfekt bild och överlägsen design

HELKAMA — RADIO för den kvalitetsfordrande lyssnaren

HELKAMA — CYKLAR för alla ändamål och storlekar

HELKAMA — MOPEDER för ekonomisk och säker åkning

AIRAM — LAMPOR för hållbara och ljusriktiga belysningar

AIRAM — BATTERIER för långt liv och säker effekt

WIR — LAMPOR för moderna hem och inredningar

Vi träffas i Jönköping på ELMIA-MÄSSAN

SKANDINAVISKA HELKAMA AB

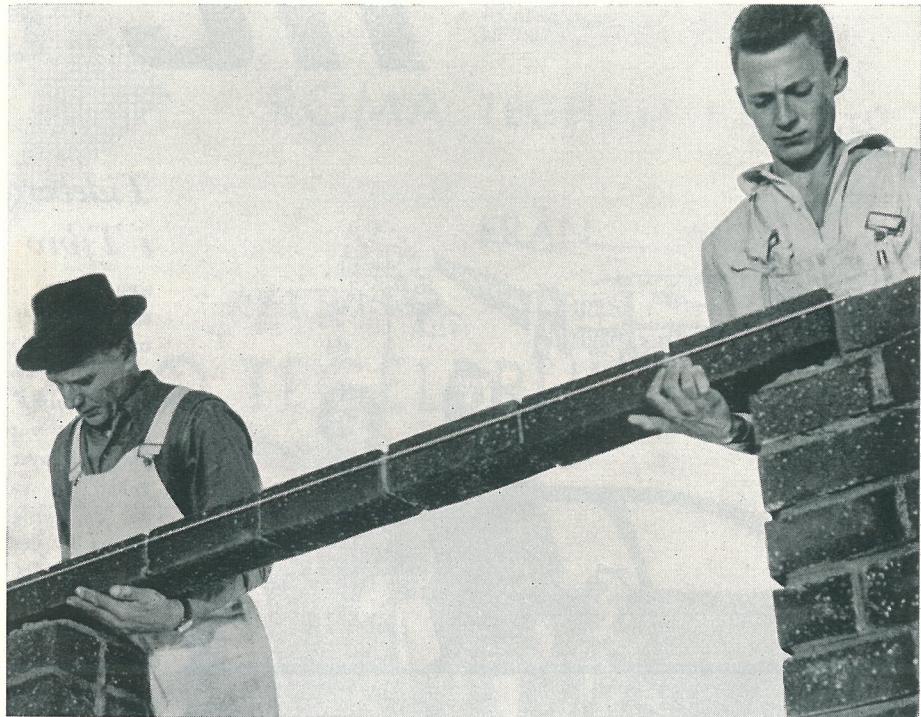
Tel. 18 70 00 - Stockholm

HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA HELKAMA

TEGELBRUKENS FÖRSÄLJNING AB

Norrlandsgatan 11 - STOCKHOLM - Tel. 010/23 3115

FASADTEGEL

materialet som ger vägg och färdig fasadyta i samma arbetsmoment.

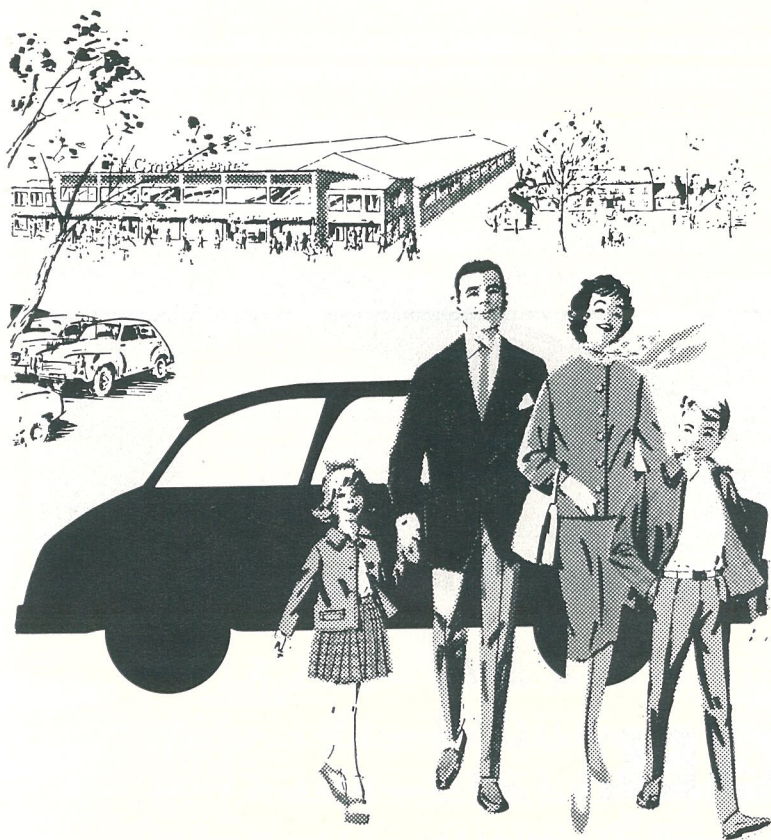
Det är rationellt att bygga med fasadtegel nu när man kan få armerade tegelskift.

Följ familjen Tideberg

på möbelvägen till Tibro

och **HC MÖBEL
CENTER**

Tidebergs Vårdshus i Tibro

som ligger alldeles intill möbelhallarna är en gammal fin säterigård, som pietetsfullt omdanats till vårdshus. Här kan Ni koppla av med en kopp kaffe, lunch eller middag i festlig miljö.

Tidebergs vårdshus är en sevärdhet. Gammalt och nytt har blandats till en charmfull enhet. Att vakna en solig vårmorgon i ett av de tjugigaste gästrummen och känna doften av den spirande grönskan och lyssna till det stilla porlandet från den idylliska Tidan — det är faktiskt en upplevelse.

Familjen Tideberg är familjen som inreder sitt hem trivsamt, som väljer möbler, mattor och textilier med hänsyn till det krav på trevnad och praktisk lämplighet, som varje medlem kan ha. Familjen Tideberg planerar möbelköpet ekonomiskt hos HC Möbelcenter i Tibro.

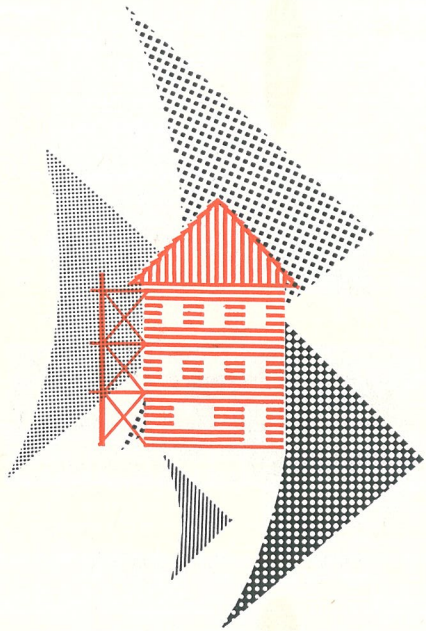
Familjen Tideberg tycker att det alltid är lika intressant att studera nyheterna hos HC Möbelcenter. Alltid finns det något nytt att se i de stora möbelhallarna, därför är det något särskilt med HC Möbelcenter.

Det betalar sig att resa till HC Möbelcenter i Tibro.

Vi hälsar Er hjärtligt välkommen till oss.

Tibro tel. 0504/123 10

FASADTEGEL

MURTEGEL

TAKTEGEL

DRÄNERINGSRÖR

ROMA TEGELBJÄLKLAG

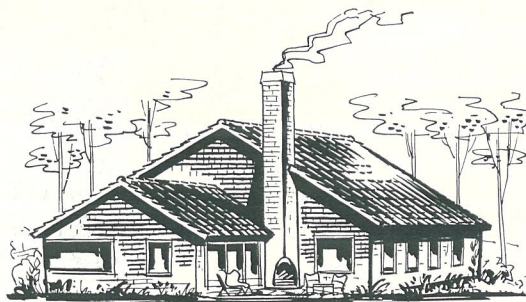
FRÅN

VÄRNAMO TEGELBRUKS AB

Huvudkontor: Värnamo. Tel. 0370/117 00

Bygg

**VARMT
VACKERT
UNDERHÅLLSFRI**

TEGEL

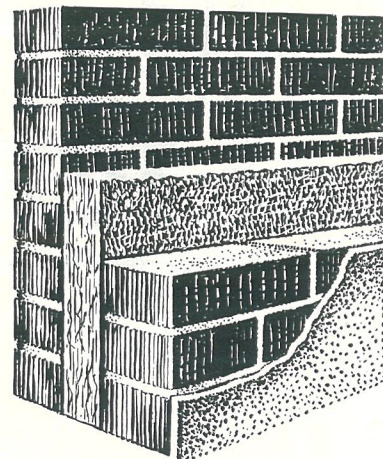
använt i kanalväggen ger
följande fördelar:
underhållsfri fasad
god bränsleekonomi
bättre inomhusklimat
lägsta årskostnader

Vi levererar:

- Fasadtegel i olika ytbehandlingar
- Murtegel i olika dimensioner
- Taktegel 1- och 2-kupigt
- Dräneringsrör 2"–8"
- Armerade tegelskift
- Tegelbjälklag

**TEGELKONTORET i
SKÖVDE**

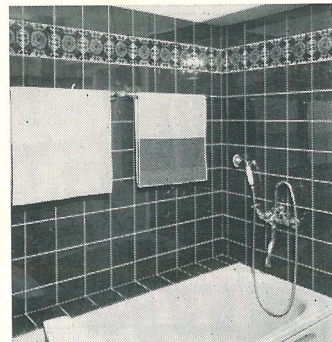
Rådhusgatan 1 — Telefon (0500) 158 73, 150 73

Er **villa** blir
lyxvilla utan större
merkostnad!

sätt in UE

MÖNSTER- KAKEL

Kakel är det väggmaterial som är mest ekonomiskt i längden och möjliggör samtidigt rika dekorativa effekter. *UE konst-*

närliga mönsterkakel framställs i så stora serier att det numera inte är mycket dyrare än tonfärgat kakel.

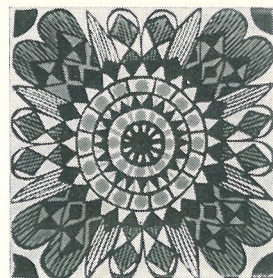
**och vinn
personlig prägel
stimulerande färg
dekorativ effekt**

Mönsterkakel ända upp till taket i ett normalbadrum kostar ca 90:— utöver utgiften för tonfärgat kakel.

UE-Kakel finns i Tegelin-
dustriens typhus på ELMIA
62 i badrum, kapprum och
tvättstuga. Här är färgsätt-
ningen kombinerad med fär-
gad UE-Fog, vilket under-

stryker kaklets dekorativa
verkan. UE-Kakel finns i
praktiskt taget alla regn-
bågens färger och i ett stort
urval mönster.

Begär broschyr.

UPSALA-EKEBY AKTIEBOLAG

RÅD OCH UPPLYSNINGAR OM KAKEL OCH KAKELSÄTTNING LÄMNAS AV VÅRA KONTOR:

STOCKHOLM

Svenska Platt-
försäljnings AB
tel. 010/23 31 00
Döbelnsgatan 1
STOCKHOLM

UPPSALA

Upsala-Ekeby AB
telex. 74 32
tel. 018/391 90
Fack
UPPSALA 1

GÖTEBORG

Upsala-Ekeby AB
telex. 25 57
tel. 031/13 21 74, 11 42 74
Östra Hamngatan 14
GÖTEBORG

Vi har byggt ovanstående tegelvilla i kv. Vran nr 3, Jönköping.

Vi är ett tiotal ingenjörer, ett 30-tal arbetsledare och förmän samt ca 260 byggnadsarbetare som står till Eder tjänst när det gäller byggen.

Vi utför anläggningsarbeten, bostadsbyggnader, förvaltningsbyggnader, bro-, väg-, vatten- och avloppsarbeten.

Vår specialitet:

Anläggningsarbeten, bostadsområden, förvaltningsbyggnader.

Byggnadsfirman

WAHLSTEDT AB

Fridhemsgatan 5 - Box 609 - Tel. 036/192 65 - Jönköping

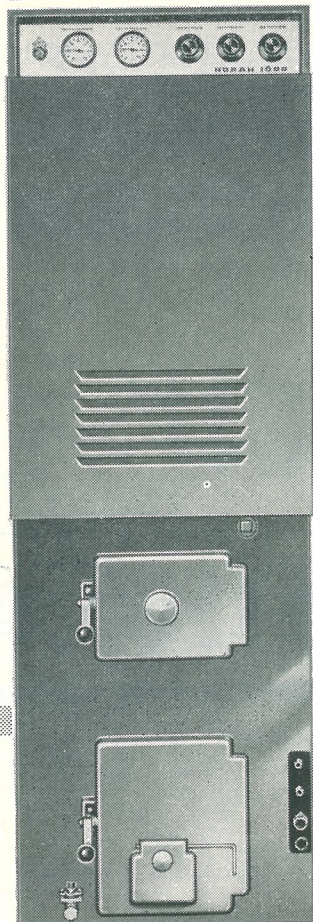
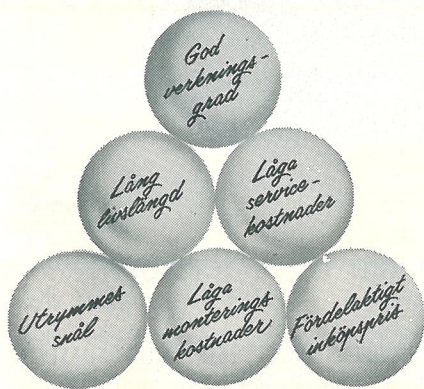
B Y G G E R M E S T O C H B Ä S T

TEGEL 2-3, 1962 XXI

VÄLBALANSERAD VÄRMEEKONOMI

Som Ni i dag ser på t.ex. bilköpet, måste Ni också se på valet av villapanna. Ställa pris i relation till vad Ni får ut på lång sikt. Väga för och emot med beaktande av alla de faktorer, som gör pannköpet till en klok investering.

Med NORAH 1600 har Ni nu större möjligheter att tänka värmeeconomiskt, d.v.s. att ta ut exakt värme till lägsta möjliga kostnader. Den i detalj genomtänkta konstruktionen är "bränslesnål" och lika lätthanterlig som enkel att sköta. Gjutjärnet innebär en praktisk garanti för funktion och livslängd, och den goda verkningsgraden drar ned de faktiska utgifterna för bränslet.

Andra starka skäl som talar för

NORAH 1600

"Dubbelpanna" med en eldstad
Ändamålsenlig automatik
God varmvattenförsörjning
Lättsotad och renlig
Tilltalande exteriör

Det är således många ytterligt starka skäl som talar för att NORAH 1600 är den idealiska lösningen på villaägarnas eldningsproblem — ett system för välbalanserad värmeekonomi också på sikt.

VVS Medlem av
INDUSTRINS
INFORMATIONSRÅD

NORRAHAMMAR

— ett företag inom HUSQVARNA-koncernen

WE-BE

DH-Falstaktegel

Modellbeteckningen DH betyder "djup holländsk". Detta syftar på tegelpannornas djupa våglinje, som ger en mycket vacker arkitektonisk verkan. Det bästa tekniska resultatet uppnås med falstaktegel. Genom falsarna kopplas pannorna ihop till en enda sammanhängande tegelyta, som hindrar slagregn och yrsnö att tränga in. Den funktionsriktiga formgivningen medför snabb och effektiv vattenavrinning. DH-falstaktegel kan därför användas på mycket låga taklutningar.

DH-falstaktegel tillverkas i följande utföranden:

VANLIGT RÖTT — ANTIKBEHANDLAT — PERMANENTBELAGT

Antikbehandlat

Det antikbehandlade teglet framställs genom reducering i specialugnar. Färgskalan varierar i GRÄTT, SVART, GULT och GULGRÄTT. Alla färgskiftningar finns i samma leverans. På särskild beställning kan dock jämnare mörka eller ljusa sorteringar levereras.

WE-BE ANTIKBEHANDLAT TAKTEGEL är en exklusiv och elegant produkt för stilfulla och högmoderna byggnader med individuell prägel.

Permanentbelagt

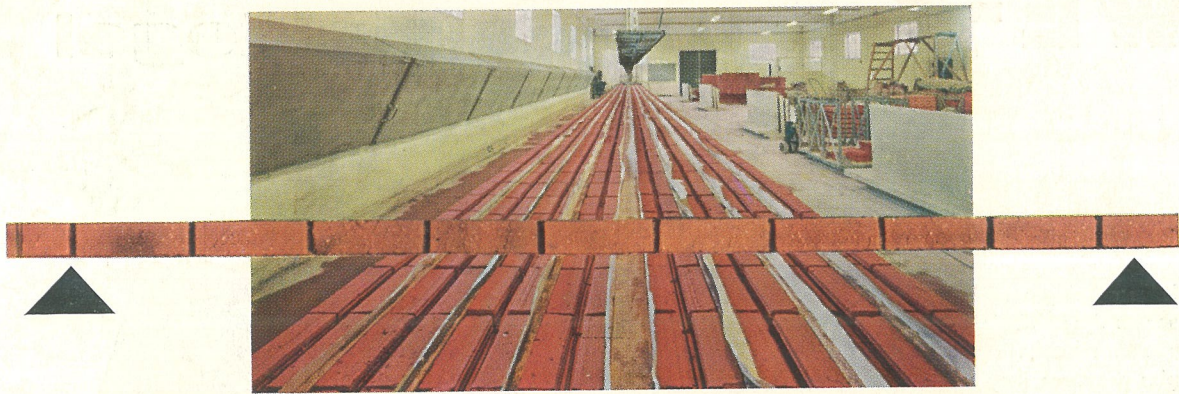
Det permanentbelagda takteglet är belagt (engloberat) med ett hårt, frostbeständigt ytskikt i antingen RÖD, BRUNSVART eller GRÖN färg. Färgerna är halvmatta, färgstarka och tilltalande samt hållna i en måttfull nyans.

WEBERÖDS NYA TEGELBRUKS AB

VEBERÖD TEL. (0412) 804 50

FÖRSPÄNDA ARMERADE TEGELSKIFT

ger Eder

rationellare byggmetoder · minskad arbetskostnad · ekonomiska fördelar · tekniska fördelar · vackrare utförande

användes vid

alla slag av muröppningar — även tillfälliga transportöppningar · tak i utvändiga trafikportaler · öppna spisar (i st. f. bärjärn) · pergolabyggnader och andra avgränsande "räcken" av tegel i trädgårdsmiljöer m. m. · tegelgolv på "underslag"

tillverkas vid

vår elementfabrik i Sködinge enligt ytterst noggrant utarbetade metoder och med förstklassigt material

Vid Statens Provningsanstalt utförda prov har bekräftat, att våra produkter klart erbjuder även hållfasthetsmässiga fördelar, jämfört med traditionellt utförande.

Som exempel kan nämnas, att Provningsanstalten utfört jämförande prov av 4 skift höga tegelbalkar av 7 stenars längd (181 cm) fritt upplagda. Den ena typen uppmurades på traditionellt sätt och försågs med 2 st $\varnothing$ 8 i första liggfogen och den andra typen bestod av ett förspänt bottenskit med 3 mm förspänningstråd, varpå man murade ytterligare tre skift.

Vid belastningsprovet visade sig balken med det förspända tegelskiftet hålla ganska exakt dubbelt så mycket som balken av traditionell typ.

Vår fabrik, som startade i augusti 1961 har just i dagarna utvidgats till dubbel kapacitet. Vi tillverkar förspända armerade tegelskift även för andra tegelbruk. Enligt träffade överenskommelser gäller detta i första hand AB Förenade Tegelbruken, Linköping, AB Hagaverken, Enköping, Hallsbergstegel AB, Hallsberg, Sala Tegelbruks AB, Sala, Salsta Tegelbruk, Vattholma, AB Waksala Tegelbruk, Uppsala.

Rekvirera vår prislista, som även innehåller uppgifter om erforderliga längder i förhållande till förekommande muröppningsmått.

Ring eller skriv till oss:

Box 13, VALLA
Telefon 0150/600 32—603 38

TEGELBRUKS AB WALLA-KATRINEHOLM

